(FINANCIEEL)
JAARVERSLAG

2018

St. SWV PasVOrm Gorinchem e.o.
te Gorinchem

GROENENDIJK
onderwijsadministratie

Bezoekadres Trapezium 210, Sliedrecht
Postadres Postbus 80, 3360 AB Sliedrecht

T (0184) 41 25 07
http://www.groenendijk.nl/

INHOUDSOPGAVE

A TOELICHTING OP ONDERDELEN VAN HET JAARVERSLAG

Bestuursverslag	1
Verslag Toezichthoudend bestuursdeel	26
Kengetallen	30

B JAARREKENING

B1 Grondslagen	31
B2 Balans per 31 december 2018	35
B3 Staat van baten en lasten 2018	37
B4 Kasstroomoverzicht 2018	38
B5 Toelichting behorende tot de balans	39
B6 Toelichting behorende tot de staat van baten en lasten	44
B7 Overzicht verbonden partijen	50
B10 Niet uit de balans blijkende activa en verplichtingen	51
B11 Gebeurtenissen na balansdatum	52
B12 Statutaire Regeling Omtrent Bestemming Resultaat	56
Formulier goedkeuring/vaststelling	57

C OVERIGE GEGEVENS

C1 Controleverklaring	58

Bestuursverslag 2018

Stichting SWV PasVOrm Gorinchem en omstreken

Naam	Stichting Samenwerkingsverband PasVOrm Gorinchem en omstreken (VO 28-14)
Werkgeversnummer	21663
Postbus	Postbus 456, 4200 AL Gorinchem
Bezoekadres	Dokter van Stratenweg 15, 4205 LA Gorinchem

Inhoudsopgave

1. Algemene informatie 3
1.1 Juridische structuur en organisatiestructuur 3
1.2 Organogram samenwerkingsverband 2018 4
1.3 Kernactiviteiten (en organisatiedoelen) 5
1.3.1 Per programma activiteiten, beoogde en behaalde resultaten 6
1.4 Zaken met een politieke of maatschappelijke impact 15
1.5 Informatie over de maatschappelijke aspecten van het ondernemen 15
2. Instellingsbeleid 15
2.1 Zaken met behoorlijke personele betekenis 15
2.2 Onderwijsprestaties 15
2.3 Onderwijskundige en programmatische zaken 15
2.4 Ontwikkelingen als gevolg van interne en externe kwaliteitszorg 15
2.5 Ontwikkelingen in relatie tot verbonden partijen 15
2.6 Governance ontwikkelingen 16
2.8 Inrichting van de dialoog met interne en externe factoren 16
2.9 Gevoerd beleid inzake beheersing van uitkering na ontslag 16
2.10 Afhandeling van klachten 16
2.11 Toelichting inzake de werkzaamheden op het gebied van onderzoek 16
2.12 Verwachte toekomstige ontwikkelingen op het gebied van onderzoek 16
2.13 Toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen van het afgelopen jaar t.a.v. internationalisering 16
2.14 Verwachte toekomstige ontwikkelingen op het gebied van internationalisering 16
2.15 Huisvesting en toelatingsbeleid 16
3. Financieel beleid 17
3.1 Algemeen 17
3.2 Treasuryverslag van het gevoerde treasurybeleid 17
3.3 Analyse financieel resultaat 2018 17
3.4 Analyse balanspositie 19
4. Continuïteitsparagraaf 21
A GEGEVENSSET 21
B. OVERIGE RAPPORTAGES 23
B1. Rapportage aanwezigheid en werking van het interne risicobeheersings- en controlesysteem 23
B2. Beschijving van de belangrijkste risico's en onzekerheden 23
5. Verslag van het Toezichthoudend Bestuur van PasVOrm 2018 26
5.1 Verantwoording op grond van de code voor goed bestuur 26
5.2 Verantwoording wettelijke taken 28

1. Algemene informatie

1.1 Juridische structuur en organisatiestructuur

Inleiding
In dit jaarverslag wordt aandacht besteed aan de activiteiten in 2018 van Stichting Samenwerkingsverband PasVOrm Gorinchem en omstreken. Het eerste gedeelte is een inhoudelijk verslag waarin wordt ingegaan op de realisatie van gestelde doelen. Het tweede gedeelte gaat over de financiële verantwoording. Het samenwerkingsverband VO 28.14 omvat de gemeenten Werkendam, Hardinxveld-Giessendam, Gorinchem, Leerdam, Giessenlanden, Zederik, Lingewaal en Molenwaard (Per 1 januari 2019 zijn de gemeenten Giessenlanden en Molenwaard opgegaan in de gemeente Molenlanden. De gemeenten Leerdam en Zederik zijn samen met Vianen gefuseerd tot de gemeente Vijfheerenlanden).

Jaarrekening
Deze jaarrekening betreft de periode 1 januari 2018 tot en met 31 december 2018 en is opgesteld door Groenendijk Onderwijsadministratie.
Deze jaarrekening is gecontroleerd door Van Ree Accountants te Barneveld.

Juridische structuur
De stichting heeft de ANBI-status, RSIN/fiscaal nummer: 853346501.

Doel van de stichting
De stichting kent statutair een viertal doelstellingen:

a. Het vormen en in stand houden van een regionaal samenwerkingsverband als bedoeld in artikel 17a tweede lid van de Wet op het voortgezet onderwijs;
b. Het realiseren van een samenhangend geheel van onderwijs en ondersteuningsvoorzieningen binnen en tussen alle aangeslotenen, gericht op een adequate voorbereiding op vervolgonderwijs dan wel startkwalificaties voor de arbeidsmarkt alsmede een volwaardig participeren in de maatschappij;
c. Het realiseren van een situatie waarbij zoveel mogelijk van de in de regio woonachtige leerlingen een ononderbroken ontwikkelingsproces kunnen doormaken;
d. Een zo passend mogelijke plaats in het onderwijs te verkrijgen voor in de regio woonachtige leerlingen die extra ondersteuning behoeven op in ieder geval orthopedagogisch en orthodidactisch terrein.

Aangeslotenen van Stichting SWV VO Gorinchem
De volgende rechtspersonen hebben met de stichting een aansluitingsovereenkomst getekend:

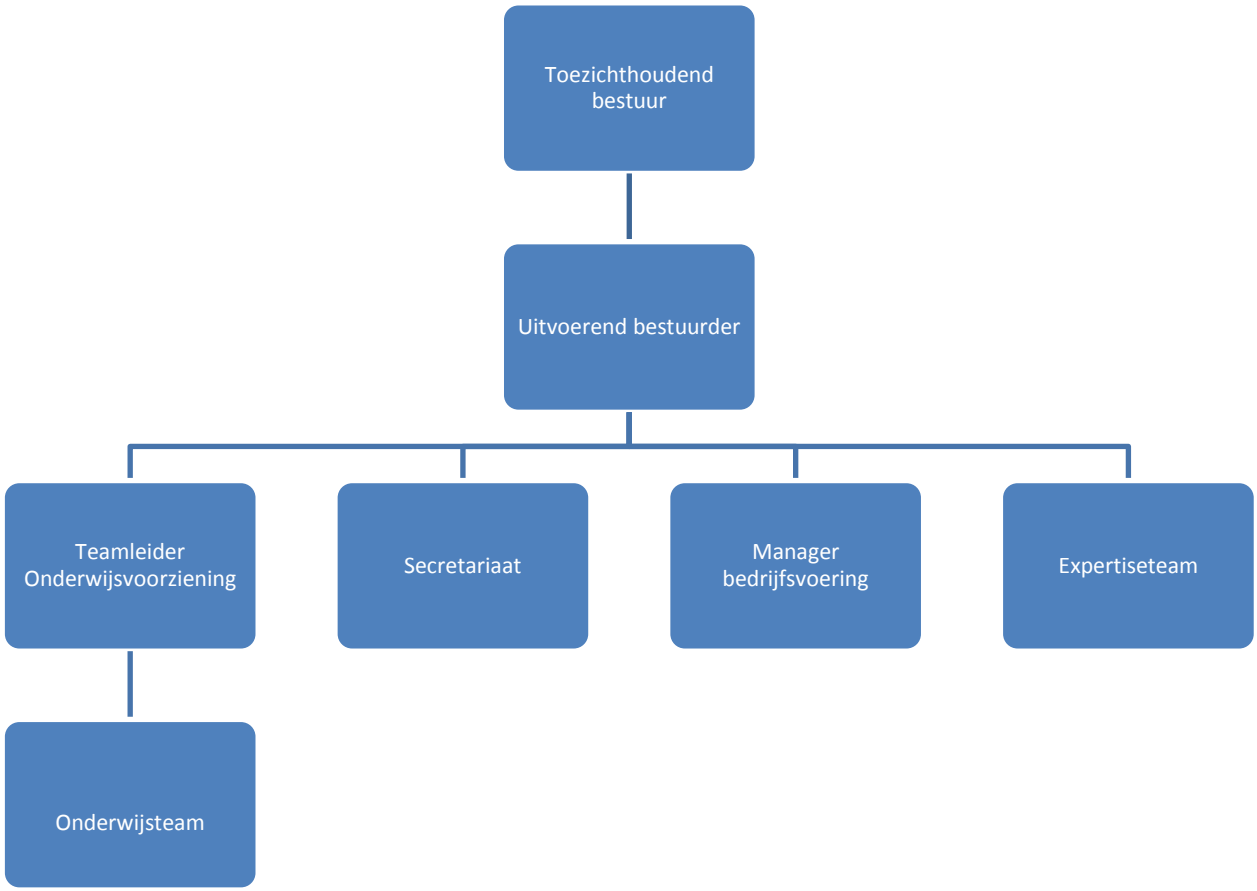
e. LOGOS Stichting voor Protestants Christelijk Onderwijs;
f. De Stichting Openbaar Verenigd Onderwijs in Gorinchem en regio;
g. De Stichting Wellant;
h. De Stichting Openbaar Voortgezet Onderwijs 'Willem de Zwijgercollege';
i. De Stichting Christelijk Voortgezet Onderwijs voor de regio Alblasserwaard Vijfheerenlanden;
j. De Stichting Yulius;
k. De Vereniging voor Protestants Christelijk Voortgezet Onderwijs te Sleeuwijk;
l. De Stichting Specialisten in Passend Onderwijs (SPON).

Centraal bureau SWV
Het samenwerkingsverband was in 2018 gevestigd te Gorinchem aan de Herman de Ruyterstraat 30. Naast de uitvoerend bestuurder en de staf van het verband was hier ook de bovenschoolse onderwijsvoorziening PasVOrm en het expertiseteam gevestigd.

De personele omvang van het SWV ultimo 31-12-2018 is:

Onderdeel	**FTE**
Directie	1,5700
Onderwijzend personeel	2,2600
Onderwijsondersteunend personeel	10,9700
Totaal	**14,8**

1.2 Organogram samenwerkingsverband 2018

Bestuur: toezichthoudend en uitvoerend bestuursdeel
PasVOrm wordt bestuurd door het bestuur. Binnen dit bestuur is sprake van een functionele scheiding tussen uitvoerend bestuur en toezicht. Zo is er een toezichthoudend bestuursdeel en een uitvoerend bestuursdeel.

Toezichthoudend bestuursdeel
In het toezichthoudend bestuursdeel zijn alle aangeslotenen (de acht schoolbesturen) met één bestuurder vertegenwoordigd. Het toezichthoudend bestuursdeel heeft niet-uitvoerende, toezichthoudende taken.

In de statuten en het bestuurs- en toezichtreglement is de verhouding tussen uitvoerend bestuur en toezicht geregeld, alsmede hoe gehandeld wordt in geval van (mogelijke) tegenstrijdige belangen tussen een individuele bestuurder van een aangeslotene en PasVOrm als geheel.

In het toezichtkader zijn alle toezichtvragen opgenomen, zodat duidelijk is hoe het toezicht wordt vorm gegeven.

Uitvoerend bestuursdeel
De uitvoerende bestuurstaken zijn in handen van één persoon, de uitvoerend bestuurder die tevens directeur is van PasVOrm. Per 1 november 2018 is Elisabeth van Leeuwen de directeur/uitvoerend bestuurder. Zij is 3,5 dagen (gemiddeld, per week) actief voor deze taak.

De directeur/uitvoerend bestuurder is eindverantwoordelijk voor de ontwikkeling en implementatie van het beleid, het opstellen en uitvoeren van het Ondersteuningsplan en het financiële en personeelsbeleid.

Manager bedrijfsvoering
De manager bedrijfsvoering had in 2018 onder andere de volgende aandachtsvelden en verantwoordelijkheden:

- Ondersteuning personeelsbeleid (afstemming Groenendijk Onderwijsadministratie, verlofregelingen, ziekte begeleiding etc.)
- Rapportages genereren vanuit dashboard
- Huisvesting
- ICT
- Privacy en veiligheid

Teamleider onderwijs
De teamleider is verantwoordelijk voor het beschrijven van de methodiek en werkwijze van de onderwijsvoorziening PasVOrm en de uitvoering hiervan en de monitoring van de resultaten van de onderwijsvoorziening. Het vaststellen van beleid gebeurt door de uitvoerend bestuurder.

De teamleider onderwijs heeft de volgende aandachtsvelden, verantwoordelijkheden:

- Leidinggeven aan onderwijsteam
- Beleid onderwijsvoorziening
- Budgetbeheer onderwijsvoorziening
- Doorontwikkeling en professionalisering onderwijsvoorziening
- Coördinator bovenschools arrangement ZOW- VO

Expertiseteam
Het expertiseteam bestaat uit orthopedagogen, psychologen en ambulant begeleiders. Elke school heeft een vast contactpersoon. De taak van de contactpersoon is om de school te ondersteunen bij het vorm geven van de binnen het samenwerkingsverband afgesproken basisondersteuning. Indien de contactpersoon knelpunten constateert, bespreekt deze die in eerste instantie met de directeur van de school en zo nodig met de directeur van het SWV. Elk lid van het expertiseteam heeft een portefeuille waarin hij extra deskundigheid heeft. Deze deskundigheid kan binnen alle aangesloten scholen worden ingezet.

Secretariaat
Het secretariaat bestaat uit 3 medewerkers (1,4 FTE). Daarnaast is er externe ondersteuning rondom de financiën ingehuurd bij Infinite Financieel en Groenendijk Onderwijsadministratie.

1.3 Kernactiviteiten (en organisatiedoelen)
In 2018 is een nieuw Ondersteuningsplan voor de jaren 2018-2022 vastgesteld. Hierin zijn de volgende ambities opgenomen:

1. Versterking van de niveaus van ondersteuning: basis- extra en schooloverstijgend.
2. Uitbouw van het handelingsgericht werken en het positioneren van de handelingsgerichte diagnostiek vanuit het expertiseteam.
3. Educatief partnerschap op de kaart.
4. Versterking van de doorgaande lijnen PO-VO, VO-VO, VO - vervolgonderwijs/arbeidsmarkt.
5. Lwoo en pro: implementatie van opting out voor lwoo.
6. Van speciaal onderwijs naar specialistisch onderwijs.

7. Zicht op alle thuiszitters en zorgwekkende verzuimers, en een proactieve rol in de preventie en oplossing - natuurlijk in samenwerking met alle partijen.
8. Versterking van de samenwerking binnen het samenwerkingsverband tussen de scholen onderling, alsmede tussen de scholen en het samenwerkingsverband.
9. Structurele samenwerking met gemeenten en jeugdhulppartners op het niveau van het samenwerkingsverband en binnen de scholen.
10. Verankering en profilering van het expertiseteam voor passend onderwijs.

Schoolbesturen en hun scholen zijn binnen het nieuwe stelsel passend onderwijs op bepaalde terreinen niet meer volledig autonoom. Zij zijn gebonden aan binnen het samenwerkingsverband gemaakte - en in het Ondersteuningsplan verwoorde - afspraken. Deze gedeelde verantwoordelijkheid leidt er niet toe dat ouders van het kastje naar de muur gestuurd kunnen worden. De zorgplicht berust bij de school en haar bestuur.

Deze ambities zijn uitgewerkt in meerdere programma's en in een vastgestelde omschrijving van de basisondersteuning. De basisondersteuning is de ondersteuning die elke school en locatie binnen het samenwerkingsverband minimaal moet bieden.
Voor de formulering van de basisondersteuning en de diverse programma's wordt verwezen naar het Ondersteuningsplan.

1.3.1 Per programma activiteiten, beoogde en behaalde resultaten

Programma 1: Basisondersteuning

a. Het bieden en benutten van extra en externe hulp in het kader van basisondersteuning.

De schoolcontactpersoon heeft daar waar nodig extra ondersteuning geboden. Zij hebben observaties in de klas gedaan om vervolgens de leerkrachten van advies te kunnen voorzien. Er zijn bij verschillende leerlingen aanvullende onderzoeken uitgevoerd op verzoek van de scholen. Daarnaast is er individuele hulp gegeven aan leerlingen met een specifieke vraag. De ambulant begeleiders zijn met name ingezet op scholen waar specifieke problematiek speelt. Eén van de doelstellingen in het ondersteuningsplan is het verbeteren van handelingsgericht werken binnen de scholen.

b. Handelingsgericht werken

HGW introduceren en bevorderen binnen het SWV:
HGW is de basis van basisondersteuning en extra ondersteuning in ons SWV. Er ligt een plan vanuit PasVOrm maar we constateren dat scholen andere prioriteiten stellen. Echter onbewust gebeurt er al veel. We zullen via onze eigen medewerkers in gesprek met de scholen meer bewustwording moeten creëren op m.n. directieniveau.
Het plan is nu vooral om de ontwikkeling per school te bekijken m.b.v. Specialist Passend Onderwijs(SPO) en de portefeuillehouders. Het doel daarbij is dat scholen zich bewust worden van waar ze zich (op schoolniveau) bevinden met betrekking tot het handelingsgericht werken (bewuste bekwaamheid verhogen) en zich oriënteren op het verbeteren van het passend onderwijs door verdere stappen te zetten in HGW.

Implementatietrajecten:
Binnen Wellant Ottoland werd het afgelopen jaar gewerkt aan het verder implementeren van HGW binnen de school met behulp van twee medewerkers van het expertiseteam. Dit blijft een voortdurend proces op verschillende niveaus waarbij onder andere coaching, aanleren van theorie en vaardigheden en advisering m.b.t. implementatie van onderwijsvernieuwing aan bod komen.
Leden van het Expertiseteam zijn in wisselende mate bezig geweest met het implementeren van HGW binnen de scholen en Pasvorm onderwijs. Om hier beter zicht op te krijgen worden het komende jaar gesprekken ingepland.

Handelingsgerichte diagnostiek
Er is afgesproken met MT en het team dat er een pilot HGD (handelingsgerichte diagnostiek) zal plaatsvinden. HGD sluit nauw aan bij HGW.
De pilot HGD loopt gestaag en lijkt zo ver een succes. Het is duidelijk wanneer handelingsgerichte diagnostiek wel of niet ingezet wordt voor een onderzoek, wanneer moet worden doorverwezen en wanneer eventueel voor een onderzoek moet worden betaald. Er zal een datum moeten komen om de pilot te evalueren. Dit zal mogelijk in het vroege voorjaar zijn.

c. Lwoo

Binnen het SWV is opting out LWOO sinds 1 januari 2018 een feit. Dit heeft met zich meegebracht dat een aantal zaken rondom het aanvragen van Leerwegondersteunend Onderwijs (LWOO) veranderd is. Daarnaast vindt de uitkering van het LWOO-budget voor de eerstejaars LWOO-leerlingen niet meer via DUO maar door het SWV plaats. Dit groeit ieder jaar verder de school in. Het budget wordt verdeeld middels een verdeelsleutel. Al deze veranderingen zijn in samenspraak met de directeuren van de betreffende scholen doorgevoerd. De LWOO-coördinatoren hebben uitleg gekregen middels een presentatie en een brief. Deze nieuwe manier van werken is geëvalueerd door verschillende geledingen (directie, LWOO-coördinatoren en administratie) te bevragen. Men was tevreden over de samenwerking met het SWV rondom opting out waar het gaat om informatieverstrekking, overleg en bereikbaarheid. De beoordeling van de LWOO-dossiers op locatie is als zeer positief ervaren en heeft gezorgd voor minder regeldruk en administratieve belasting. Ook de registratie in BRON is goed verlopen. Over het behouden of versoepelen van de criteria voor LWOO bestaat verdeeldheid maar de balans lijkt wel duidelijk door te slaan naar het behouden van de criteria. Deze positieve respons heeft ertoe geleid dat de huidige manier van werken voor in ieder geval nog een jaar gecontinueerd wordt. Ondertussen wordt er door het SWV en de directeuren wel verder nagedacht over de mogelijkheid om het IQ-criterium dat geldt voor het krijgen van een aanwijzing LWOO wat meer los te laten.

Commissie LWOO/PrO
Sinds opting out worden de LWOO-dossiers op locatie door het SWV beoordeeld. Hierdoor komen er geen aanvragen voor LWOO meer via Grippa bij de commissie binnen. Enkel de LWOO-dossiers waar meer overleg over nodig is, worden nog in de commissie besproken. Het afgeven van een interne aanwijzing LWOO gebeurt door de school zelf. De registratie van de LWOO-leerlingen gebeurt in Grippa. Dit wordt gedaan door het SWV. Op deze manier kan de leerlingenstroom worden gemonitord en de verdeelsleutel meegroeien. Het aanvragen van TLV's PrO verloopt wel nog via Grippa. Deze worden bekeken door de commissie waarna, bij een positieve beoordeling, het SWV een TLV PrO afgeeft. De uitkering van het PrO-budget verloopt via DUO. Er zijn dit jaar 164 aanwijzingen voor LWOO afgegeven en 79 TLV's voor PrO. Vorig jaar waren deze aantallen resp. 186 en 88 dus we hebben te maken met een daling voor zowel LWOO als PrO.

d. Educatief Partnerschap

Deze portefeuille is in 2017 ontwikkeling geweest door het afstudeerproject van Josephine Verhulsdonk (student HBO Toegepaste Psychologie), dat zij binnen onze organisatie heeft uitgevoerd. Hierbij zijn ouders van arrangementsleerlingen en enkele professionals van het SWV benaderd met als doel de ouderbetrokkenheid (deels in relatie tot HGW) in kaart te brengen en zo nodig te verbeteren. De adviezen die uit dit onderzoek voortvloeiden zijn gedeeld met de zorgcoördinatoren tijdens de netwerkbijeenkomst van januari 2019. Ook worden de adviezen meegenomen bij het verder vormgeven van de ambitie rondom Educatief Partnerschap. In het schooljaar 2018/2019 wordt er vanuit het Samenwerkingsverband een 0-meting op en aantal scholen uitgevoerd om zicht te krijgen op de vragen en ambities die er leven rondom dit thema binnen de scholen. Naar aanleiding van het afstudeerproject en de 0-meting wordt er een plan van aanpak opgesteld in het schooljaar 2019/2020.

e. Dyslexie/dyscalculie

Op 15 november 2018 is er een dyslexie-intervisiemiddag georganiseerd. Deze is goed bezocht en er zijn veel ervaringen uitgewisseld. Omdat de behoefte bij iedereen aanwezig was om deze bijeenkomst te continueren, zijn voor volgend schooljaar twee nieuwe vergadermomenten gepland. De volgende afspraken zijn gemaakt:

- Universele benadering en aanpak wordt vanuit helicopterview door SWV opgepakt.
- Dyslexiecoördinatoren kunnen met vragen bij het SWV terecht. Hiermee wordt deskundigheid op scholen vergroot.
- Onderzoek en screening kan plaatsvinden vanuit PasVOrm.
- Advisering over begeleiding van leerlingen wordt vooral gezocht in verbinding van scholen onderling.
- Samenwerking met het primair onderwijs opzoeken voor een betere overdracht PO-VO.
- We gaan omschrijven wat in deze portefeuille onder basisondersteuning valt.

In 2019 geven we verdere aandacht aan dyscalculie. We peilen de behoefte van de scholen, delen kennis en ervaringen, adviseren en zorgen voor een universele benadering en aanpak.

f. <u>De inzet van schoolcontactpersonen</u>

Alle scholen hebben een schoolcontactpersoon toegewezen gekregen. We zien grote verschillen tussen scholen in de mate waarin er een beroep wordt gedaan op de schoolcontactpersonen. In de meeste gevallen zijn de scholen tevreden over de ondersteuning vanuit het samenwerkingsverband. In een enkel geval is er een andere persoon aan de school gekoppeld. Vaak had dit te maken met specifieke expertise.

g. <u>De Regioacademie</u>

Er is ook voor het schooljaar 2018-2019 een nieuwe brochure gemaakt met nieuw aanbod. Dit wordt samen met het PO aangeboden. Er is een onderscheid gemaakt tussen PO en VO maar er zijn ook trainingen voor het tussengebied, zoals bovenbouw PO en onderbouw VO om op deze manier de afstemming te verbeteren. Door het samenwerkingsverband zijn er twee mentortrainingen aangeboden.

h. <u>Netwerkbijeenkomsten</u>

Tijdens bijeenkomsten met de zorgcoördinatoren en de directeuren wordt de specifieke expertise van de verschillende leden van het expertiseteam gebruikt voor kennisoverdracht maar afgelopen jaar zijn er ook externe samenwerkingspartners uitgenodigd. Onderwerpen die dit jaar aan bod zijn geweest zijn:

1. Structuur en beleidsvoornemens t.a.v. arrangementen
   Doel: uitleg over welke ontwikkelingen er zijn t.a.v. het inrichten van de arrangementenstructuur binnen PasVOrm voor het schooljaar 2018-2019.
2. Commissie Maatwerk
   Doel: uitleg over het functioneren van deze commissie die bestaat 3 leden. Deze commissie gaat aan het werk wanneer scholen op zoek gaan naar een passende plek voor een leerling.
3. PasVOrm onderwijs
   Doel: uitleg door de teamleider van de onderwijsvoorziening van PasVOrm. Op deze voorziening worden leerlingen (tijdelijk) geplaatst vanwege diverse redenen en omstandigheden.
4. Internationale Schakelklas
   Doel: uitleg over de ISK. Op deze voorziening worden "nieuwkomers" opgevangen. Deze leerlingen stromen vanuit de ISK zoveel mogelijk door naar regulier onderwijs.
5. Meldcode Kindermishandeling
   Doel: voorlichting meldcode en de rol van samenwerkingsverband PasVOrm.
   Binnen het expertiseteam van PasVOrm is er een portefeuillehouder van de meldcode en preventie kindermishandeling.
6. Veilig Thuis
   Doel: Voorlichting over de toegang naar Veilig Thuis en welke rollen er dan zijn (advisering – melding - bereikbaarheid). Vanuit 'Veilig Thuis' komen de contactpersonen voor de gemeente Gorinchem voorlichting geven en leggen de huidige werkwijze van Veilig Thuis voor onze gehele regio uit. Het gaat er vooral om dat op schoolniveau gebruik gemaakt gaat worden van de kennis en mogelijkheden van Veilig Thuis. Hiermee kunnen onderwijs – jeugdhulp en Veilig Thuis nog beter gebruik maken van elkaar.

7. Dienst Gezondheid en Jeugd, Leerplicht
   Doel: voorlichting door de regio leidinggevende over de activiteiten van Leerplicht. Welke rollen liggen er in de samenwerking tussen leerplicht en scholen?
8. Ondersteuningsplan PasVorm 2018-2022
   Doel: Kennisnemen van het nieuwe ondersteuningsplan voor PasVOrm. Het plan is in diverse gremia gepasseerd en zal binnenkort aan het directeurenoverleg worden voorgelegd. Elke zorgcoördinator is op de hoogte van het plan en kan de vertaalslag in de eigen school maken.
9. Stichting Leergeld en Avres (mensen met afstand tot de werkmarkt)
   Doel: voorlichting over "inkomens ondersteunende regelingen voor kinderen met ouders met een laag inkomen". Je kunt hierbij denken aan bijvoorbeeld de minimaregeling en schuldhulpverlening die ingeroepen kan worden wanneer ouders klem zitten. Op school signaleren we dergelijke problemen en kunnen we ze eigenlijk niet oplossen. We kunnen ouders wel doorverwijzen om de problemen op en aan te pakken.
10. Nieuwkomers
    Doel: presentatie vanuit de portefeuillehouders over het beleid en begeleiding van nieuwkomers op ISK en de reguliere scholen.
11. Matchmakers en Avres
    Doel: presentatie vanuit Avres en het project Matchmakers. Bij de laatste groep worden (potentiële) voortijdige schoolverlaters bezocht en begeleid om het onderwijs alsnog te vervolgen.
12. Hoogbegaafdheid
    Doe;: Nieuws vanuit de portefeuillehouders. Wat leeft er op scholen rondom dit thema. Welk aanbod willen we vanuit het samenwerkingsverband realiseren?

Programma 2: Extra ondersteuning

a. <u>(Groeps)arrangementen</u>
   De procedure voor het aanvragen en toekennen van (groeps)arrangementen behoort inmiddels tot een standaardprocedure. Zowel de scholen als de ATLV-commissie hebben voldoende ervaring opgedaan om de arrangementen aan te vragen en toe te kennen. Voor het schooljaar 2016-2017 werden 178 individuele arrangementen toegekend (77 klein en 101 groot) en totaal 16 groepsarrangementen. Voor het schooljaar 2017-2018 werden er 168 individuele arrangementen toegekend (81 klein en 87 groot) en totaal 16 groepsarrangementen. In het schooljaar 2018-2019 werden 133 individuele arrangementen afgegeven (60 klein en 73 groot). Daarnaast werden er 19 groepsarrangementen toegekend. Bij de arrangementen voor het schooljaar 2018-2019 wordt 5/12 deel betaald in 2018 en 7/12 deel in 2019.

   In 2018 zijn we gestart met een nieuw ondersteuningsplan 2018-2022. Hierin wordt de nieuwe werkwijze rondom arrangementen beschreven. De implementatie van deze nieuwe werkwijze is in het jaar 2018 ingezet en zal in 2019 een vervolg krijgen.

b. <u>Scholen met expertiseprofielen</u>
   Naast het aanbieden van extra ondersteuning in de vorm van individuele- en groepsarrangementen, ontwikkelen we schooloverstijgende arrangementen. Uitgangspunt is dat het een samenwerking met meerdere scholen en jeugdhulp betreft. Deze arrangementen richten zich op leerlingen met een specifieke ondersteuningsvraag. Het afgelopen jaar hebben wij het schooloverstijgende arrangement DOKwerk, nader uitgewerkt door middel van een uitgebreide doelgroep en methodiek beschrijving. Op deze manier wordt ook duidelijk welke leerlingen binnen dit arrangement opgevangen kunnen worden. Vanuit Trivium is een jeugdhulpmedewerker gekoppeld aan het arrangement. Momenteel zijn we bezig met de voorbereidingen van een arrangement voor speciale lesplaatsen in het PRO.

   In 2015 heeft het samenwerkingsverband te maken gekregen met onderwijs aan statushouders. Binnen het gebied van het samenwerkingsverband is er een ISK opgericht. Er is destijds een samenwerkingsovereenkomst opgesteld. In 2018 is een addendum op deze samenwerkingsovereenkomst vastgesteld. De wijzigingen zijn:

Het Samenwerkingsverband PasVOrm is waar nodig betrokken bij de twee momenten van overdracht naar de ontvangende school'; hierbij zij aangetekend dat

- *veel leerlingen geen hulp nodig hebben bij de keuze van een reguliere vo-school, omdat ze daar met hulp van ISK en hun ouders goed zelf toe in staat zijn; bij het gesprek over de warme overdracht zal PasVOrm zijn bijdrage leveren;*
- *bij de leerlingen waarvan al vaststaat dat op het reguliere vo een arrangement aangevraagd zal worden, wordt PasVOrm al ingeschakeld bij een gesprek met ouders en leerling en ISK over schoolkeuze en vervolgens bij het gesprek over de warme overdracht.*

Bij de intake van leerlingen uit het reguliere po met een arrangement wordt samenwerkingsverband Driegang betrokken en ook Samenwerkingsverband PasVOrm, voor zover ervan uitgegaan kan worden dat later bij uitstroom naar het reguliere vo nog steeds sprake zal zijn van een arrangement'.

c. <u>Onderwijsvoorziening en expertiseteam</u>

PasVOrm is de onderwijsvoorziening binnen het Samenwerkingsverband VO 28.14, bedoeld voor leerlingen die binnen het regulier voortgezet onderwijs stagneren in hun ontwikkeling en dreigen af te haken. Het gaat hierbij om leerlingen van 12-18 jaar waarbij complexe problematiek speelt. De problematiek varieert van leer- en gedragsproblematiek, problemen in de thuissituatie, psychiatrische problematiek of een combinatie hiervan. In sommige gevallen zit de leerling al enige tijd thuis. Binnen PasVOrm wordt tijdelijke opvang voor deze leerlingen gerealiseerd waarin getracht wordt de ontwikkeling van de leerling op bepaalde gebieden te stimuleren. De doelstelling van PasVOrm is het toeleiden van de leerling naar een passende vorm van onderwijs of werk. Dit kan betekenen dat zij het onderwijs op hun eigen school verder kunnen vervolgen, of een overstap maken naar een andere school of ander niveau. In sommige gevallen blijkt een overstap naar het VSO of naar het mbo beter passend te zijn en in een enkel geval blijkt eerst een periode van behandeling nodig te zijn. De leerlingen functioneren dagelijks in een klas, waarin ieder aan zijn/haar eigen schooltaken werkt. Elke dag heeft zijn vaste dagindeling. Naast het schoolse werk is er aanbod in creatieve vakken, koken, bewegingsonderwijs en techniek. Tijdens dit aanbod is er veel aandacht voor het gesprek en de persoonlijke benadering van de leerling. Tijdens de trajecten wordt intensief samengewerkt met ouders, school van herkomst en betrokken partijen (bijv. Jeugdhulpverlening, leerplicht). Iedere 6-8 weken vindt voor elke leerling een evaluatiegesprek plaats waarbij ouders, school en andere betrokkenen aansluiten.
In 2015 is er gezocht naar een goede manier van samenwerken met de jeugdprofessionals. Inmiddels is er vanaf augustus 2016 een jeugdprofessional vanuit het Jeugdteam Gorinchem beschikbaar voor 4 uur per week, die meedenkt over welke hulp er nodig is in het gezin en welke wegen daarvoor bewandeld moeten worden. Deze samenwerking wordt als positief ervaren en werkt ondersteunend aan de individuele trajecten op PasVOrm. Tevens is er een samenwerking ontstaan met Intravant. Deze biedt, wanneer dit ondersteunend is aan de doelen van de leerling, psychomotorische training.

Personele inzet:
Er werken 3 leerkrachten op de onderwijsvoorziening (totaal 2,2 fte). Daarnaast is er per groep een onderwijsassistent (1,75 fte) beschikbaar. Buiten de klas is er een jeugdprofessional (0,5 fte), die zich richt op huisbezoeken, nazorg, en het bieden van coachingsgesprekken, de afname van de Dilemmamanager en het geven van Tops! Training aan de leerlingen. Tot slot is er een combinatiefunctie van teamleider en orthopedagoog (0,8 fte), die zich bezighoudt met intake- en evaluatiegesprekken, onderzoek, advisering en plaatsing. Naast de opvang van leerlingen vervullen de medewerkers van de onderwijsvoorziening een rol in het begeleiden van scholen bij de terugkeer van leerlingen in de school.

Aantal leerlingen:
Gedurende kalenderjaar 2018 hebben we in totaal 25 leerlingen opgevangen. Een aantal van deze leerlingen waren in 2017 al op de onderwijsvoorziening gestart en zijn in de loop van

2018 uitgestroomd. Andere leerlingen zijn in de loop van kalenderjaar 2018 gestart en sommigen volgen ook bij de start van 2019 nog onderwijs op PasVOrm.
De duur van opvang varieerde van 3 maanden tot een schooljaar. Door doorverwijzing naar speciaal onderwijs of specialistische hulpverlening door instellingen lopen we ook dit jaar aan tegen wachttijden waardoor leerlingen soms langer dan wenselijk op de onderwijsvoorziening verblijven.

Handelingsgerichte aanpak:
In het schooljaar 2017-2018 is het handelingsgericht werken stevig neergezet binnen PasVOrm. Zo is de intake voor leerlingen die bij PasVOrm starten geactualiseerd en is er een vaste structuur van evaluatiemomenten aanwezig. Voor iedere leerling wordt met een ontwikkelingsperspectiefplan gewerkt, waarin is terug te lezen hoe het traject is ingevuld. Deze wordt tijdens de evaluatie bijgewerkt en waar nodig bijgesteld. De school van herkomst, het team van de onderwijsvoorziening, de leerling en de ouders alsook externe instanties zijn hierbij betrokken en blijven betrokken bij de ontwikkeling van de leerling. Er worden afspraken gemaakt over de taken en verantwoordelijkheden van deze betrokkenen. Bij de leerlingen wordt geïnvesteerd in de volgende activiteiten:

- Onderzoek en observatie
- Begeleiden bij het plannen en zelfstandig leren leren
- Persoonlijke ontwikkeling en zelfreflectie
- Vergroten van de sociale vaardigheden
- Voorbereiden op het functioneren in de maatschappij

Expertiseteam:
In het expertiseteam is op 31-12-2018 7,35 fte ingezet. Elk lid heeft één of meerdere portefeuilles in beheer en heeft hier specialisme in ontwikkeld. Leden van het expertiseteam maken hiervoor eigen jaarplannen. Het team heeft zich steeds verder ontwikkeld tot een expertiseteam en wordt door de scholen ook meer op die manier benaderd. In 2018 wordt met behulp van externe begeleiding het team ondersteunt om de expertise nog verder uit te breiden. De benoemde portefeuilles zijn:

1. Handelingsgericht werken
2. Dyslexie/dyscalculie
3. LWOO en Praktijkonderwijs
4. Thuisnabij (ook VSO) – commissie Maatwerk
5. Arrangementen en toelaatbaarheidsverklaringen
6. Thuiszitters en VSV'ers
7. Jeugdhulp en onderwijs
8. PO-VO / VO-VO / VO-MBO
9. Onderwijsopvangvoorziening
10. Ouderbetrokkenheid – educatief ouderschap
11. (Meldcode) kindermishandeling
12. Preventie op suïcide
13. Leerlingvervoer

d. <u>Arrangementen toekennen, monitoren en evalueren</u>
Arrangementen en TLV verklaringen worden door de ATLV commissie toegekend. Enkel aanvragen die via Grippa worden ingediend worden in behandeling genomen. Hiermee voldoen we aan de voorwaarden zoals vastgelegd zijn binnen de wet op de bescherming van de persoonsgegevens. De commissie ATLV komt tweewekelijks bijeen en beoordeelt de aanvragen voor arrangementen en toelaatbaarheidsverklaringen. De commissie staat altijd onder voorzitterschap van een orthopedagoog van het samenwerkingsverband.
Er is een sluitend verantwoordingssysteem.
De arrangementen zijn onder te verdelen in "klein", "groot", "groepsarrangement", "plaatsing bij de PasVOrm onderwijsopvangvoorziening", "plaatsing bij het ZOW" of "maatwerk". Voor de zomervakantie waren er veel aanvragen voor arrangementen (zowel individueel als op groepsniveau) en verlengingen van toelaatbaarheidsverklaringen. De ATLV commissie merkt dat de kwaliteit van de OPP's enorm verbeterd is. We merken dat men op

school steeds meer handelingsgericht werkt; er is steeds vaker en beter sprake van planning – evaluatie – bijstellen van plannen. De plannen zijn schoolspecifiek en altijd realistisch in de eigen schoolomgeving.

Programma 3: Lesplaatsen in het VSO
Vanaf augustus 2014 verzorgt het samenwerkingsverband de toelaatbaarheidsverklaringen. De ATLV-commissie heeft een duidelijke procedure en het geheel verloopt voorspoedig. Over het algemeen verloopt dit goed. Het samenwerkingsverband wil de komende jaren school overstijgende arrangementen ontwikkelen samen met jeugdhulp om zo meer leerlingen binnen de regio onderwijs te kunnen bieden. De eerste aanzet voor deze speciale lesplaatsen is in 2018 gemaakt en krijgt een vervolg in 2019.

Programma 4: Overgangsmaatregel LGF
Dit programma bestond alleen in het schooljaar 2014-2015. Door middel van dit programma werd de scholen gegarandeerd dat zij - onder voorwaarden - in het schooljaar 2014-2015 konden beschikken over het volledige schooldeel van het LGF-geld.

Programma 5: Begeleiding overgang PO-VO

Preventieve besprekingen
De nieuwe werkwijze van een telefonische voorbespreking tussen PO en SWV PasVOrm is dit jaar gecontinueerd. Scholen hebben in de periode van half september tot aan de herfstvakantie contact op kunnen nemen met het samenwerkingsverband. De telefoontjes werden aangenomen en genoteerd op een lijst, één van de orthopedagogen/psychologen heeft de betreffende basisschool binnen 2 weken teruggebeld om de leerling te bespreken. Aan de hand van dit gesprek werd besloten of een preventieve bespreking voor de leerling gewenst was. Er zijn 180 leerlingen telefonisch besproken (waarvan 16 vragen over de deelname aan de NIO/WNV) en daaruit voortkomend zijn ca. 48 leerlingen gesprekken gepland (waarvan 21 gesprekken voor leerlingen van het sbo).

In 2018 zijn de aanmeldingen voor de preventieve besprekingen verlopen via het online systeem Grippa. Hiermee is de privacy geborgd en is het eenvoudig om verslaglegging met elkaar te delen.

Testdagen
De NIO testdagen voor het schoojaar 2017-2018 zijn in de weken 48, 49 en 50 van 2017 gehouden. Ook de aanmeldingen voor de NIO testdagen zijn in 2018 via het online systeem Grippa gedaan.
Zowel de organisatie als uitvoering zijn goed verlopen. De ondersteuning vanuit het secretariaat (coördinatie aanmeldingen en indeling in groepenscoring tests en versturen verslaglegging) is zeer waardevol gebleken.

Naar de aanmeldingen hebben we kritisch gekeken. Er is streng toegezien op het feit of de leerlingen die aangemeld zijn voldoen aan de criteria van LWOO/Pro en of de benodigde handtekeningen (van beide ouders en de leerling van 12 jaar of ouder) aanwezig was in het dossier. Wanneer er twijfel was over of een aanmelding terecht was, is contact gelegd met de basisschool.

Het totaal aantal leerlingen dat tijdens deze testdagen is getest is 133. Vorig jaar was dit 175. Daarnaast hebben nog 34 leerlingen deelgenomen aan de natestdagen in 2018. Het totaal aan leerlingen die deelnamen is beduidend minder dan de schooljaren hiervoor. Vanaf het schooljaar 2015-2016 was al een dalende tendens te zien in het aantal aangemelde leerlingen voor de testdagen.

In mei 2019 volgen de natestdagen voor het schooljaar 2018-2019.

Stuurgroep PO-VO

Sinds dit schooljaar is het overleg tussen SWV Driegang en SWV PasVOrm nieuw leven ingeblazen in de vorm van een stuurgroep PO-VO. In deze stuurgroep zitten de directeur van SWV PasVOrm en twee coördinatoren van SWV Driegang (PO). Daarnaast sluit een medewerker van SWV PasVOrm aan als schakel tussen de stuurgroep en de werkgroep.
Werkgroep PO-VO

De volgende werkgroepen die vragen en opdrachten meekrijgen vanuit de stuurgroep, zijn actief: werkgroep taal, werkgroep nieuwkomers en anderstaligen, werkgroep overgang PO/VO.

Na bespreking in de werkgroep PO-VO en het directeurenoverleg is nog voor de zomervakantie de Brochure 'De Brug Over' verspreid onder alle PO- en VO-scholen. Hierin is het tijdpad en informatie over allerlei zaken die te maken hebben met de overgang van PO naar VO terug te vinden. Ook het OKR, dat SWV Driegang en SWV PasVOrm in gezamenlijkheid hebben gemaakt, is hierbij meegezonden.

In oktober heeft de PO-VO middag in Hoornaar plaatsgevonden. Dit jaar is gekozen voor een andere opzet waarin workshops zijn gegeven over uiteenlopende onderwerpen. De opkomst was mager (ongeveer 45 deelnemers). De feedback over de nieuwe opzet was wel positief, ook al gaven deelnemers aan dat de tijd voor de workshops in sommige gevallen te kort was en er meer ruimte zou mogen zijn om ervaringen met elkaar uit te wisselen in brede zin. De volgende aanbevelingen zijn er door de werkgroep PO-VO gedaan met het oog op volgend jaar:

- PO-VO middag in deze opzet om de twee jaar plannen in plaats van ieder jaar.
- Wel een middag plannen in 2019 voor nieuwe leerkrachten groep 8 waarin met name aandacht wordt besteed aan de NIO testdagen en het OKR.
- Opzet met workshops hanteren maar dan minder workshops, hiervoor meer de tijd nemen. Mogelijk onder één overkoepelend thema laten vallen .

In 2017 is een enquête over de overdracht PO-VO uitgezet onder de VO. Voor het jaar 2019 staat een nieuwe uitvraag op de planning.

Programma 6: Projecten
Het samenwerkingsverband neemt deel of is organisator van verschillende projecten:

VSV en thuiszitters
Vanuit de inspectie van het onderwijs wordt via de samenwerkingsverbanden toezicht uitgevoerd op de thuiszitters. Alle scholen in ons samenwerkingsverband worden 3-maandelijks verzocht de thuiszitters door te geven bij de administratie van het SWV. Naast deze inspectievraag stellen we de scholen meer vragen over leerlingen die op één of andere manier geen regulier onderwijs volgen. We monitoren de leerlingen samen met de scholen dus voordat eventueel problemen kunnen optreden of een situatie van "thuiszitten" kan ontstaan.
Drechtsteden en Gorinchem komen elke 2 maanden samen met het mbo, dienst Gezondheid & Jeugd en ministerie OC&W om het beleid afstemmen. In het traject VSV is de aandacht specifiek gericht op een aanpak op kwetsbare jongeren. Een goede overdracht van vmbo naar mbo is belangrijk. Inmiddels zijn we zover dat de werkwijze die bekend staat als de "Windroos aanpak" richtlijn is op alle VMBO scholen. Leerlingen worden (soms al vanaf de 1^{e} klas) voorbereid op de overstap. Het gaat hierbij om het maken van een goede keuze gebaseerd op goed argumenten. Helaas blijken kinderen nog een keuze te maken op basis van verkeerde verwachtingen van de opleiding of een beroep. Goede voorlichting en eventueel stagemomenten moeten een goede keus bewerkstelligen. Binnen de Windroos-methode is een warme overdracht geregeld. Vanuit het Samenwerkingsverband houden we via het programma Intergrip zicht op de overstap van VO leerlingen richting vervolgonderwijs. Indien decanen hierin niet de keuze van hun leerlingen invullen worden zij hierop aangesproken. Zo zien we of iedere leerling een daadwerkelijke vervolgkeuze maakt.
We participeren in de werkgroep Leerplicht die onder het REA valt. Vanuit deze werkgroep werd het "protocol ziekteverzuim" ontwikkeld, vastgesteld in 2017. In 2017 werd dit protocol gebruikt bij de benadering en aanpak op alle scholen en door alle andere betrokken instanties. In 2018 hebben we het plan opgevat om vanuit de werkgroep Leerplicht een 0 meting onder de scholen uit te voeren

m.b.t. de inzet van de jeugdarts. Doel is om de samenwerking tussen scholen en jeugdarts te vergroten en op deze manier ook het aantal thuiszitters terug te dringen.
Op 1 november 2017 ondertekende PasVOrm samen met diverse partijen het "Thuiszitterspact -kinderen zonder onderwijs – dat kunnen we niet maken". In dit pact worden diverse afspraken gemaakt om het thuiszitten in Zuid Holland Zuid te voorkomen en te bestrijden. Op 28-11-2018 vond de jaarlijkse thuiszitterstop plaats waar werd teruggekeken naar de ambities uit het thuiszitterspact en de uitvoering hiervan door de verschillende partners in het afgelopen jaar.

Thuisnabij onderwijs
Tot nu toe heeft het overleg met Yulius nog geen uitbreiding van onderwijsmogelijkheden voor leerlingen met cluster 4 problematiek opgeleverd. Wel zijn er dit schooljaar (2018-2019) gesprekken gevoerd met de beide praktijkscholen om te komen tot een arrangement Speciale Lesplaatsen voor PrO leerlingen waarbij leren en ontwikkelen door specifieke onderwijs-zorg behoeften dusdanig belemmerd wordt dat uitstroom richting Arbeid (Leren) moeilijk wordt. Leerlingen komen in aanmerking voor een speciale lesplaats indien ze voldoen aan de criteria voor een TLV-VSO zoals die zijn gesteld door SWV PasVOrm en zij qua gedrag passen bij de bestaande PrO populatie. Het gaat om leerlingen die beperkt zijn op het vlak van taakgericht gedrag, zelfregulatie en reflectie en sociaal functioneren, maar die geen gevaar mogen vormen voor de (sociale) veiligheid van de medeleerlingen en docenten. Denk daarbij leerlingen met explosief externaliserend gedrag en / of pest- of manipulatief gedrag die niet willen werken aan hun gedrag en niet open staan voor begeleiding en aansturing. Het projectplan Speciale Lesplaatsen is opgesteld en wordt nu besproken binnen de beide praktijkscholen. Het streven is om volgend schooljaar met 5 á 6 leerlingen per school te starten. Het SWV is bij het arrangement betrokken door het leveren van expertise, denk aan inzet Co-coach, Specialist Passend Onderwijs (SPO) en gedragswetenschapper. De gedragswetenschapper en de bij de school betrokken Specialist Passend Onderwijs zijn nauw betrokken bij de toelating, monitoring en evaluatie van het arrangement en de leerlingen.
Daarnaast loopt het arrangement Dokwerk nu voor het 4e jaar. Er is een arrangement Dokwerk onderbouw waarbinnen sociaal-emotioneel kwetsbare leerlingen onderwijs krijgen op VMBO BB/BK niveau. 60 % van deze leerlingen heeft de afgelopen twee jaar na het 2e jaar de overstap naar het reguliere VMBO gemaakt.
Sinds dit schooljaar (2018-2019) is het arrangement uitgebreid met een arrangement Dokwerk bovenbouw, waarbij leerlingen, die de overstap naar het regulier VMBO niet hebben kunnen maken, worden voorbereid op het Entree-examen in de 5e klas van het Praktijkonderwijs. Daarnaast worden binnen dit arrangement ook leerlingen geplaatst die zijn vastgelopen op het reguliere VMBO. Ook zij worden voorbereid op het Entree-examen in de 5e klas. Binnen dit arrangement wordt extra aandacht besteed aan studievaardigheden en intensieve stagebegeleiding.

Samenwerking Jeugdhulp en sociale wijkteams
In april 2015 zijn we vanuit het SWV begonnen met het zoeken naar de samenwerking tussen het jeugdteam en de scholen. PasVOrm is actief betrokken bij de werkgroep Jeugdhulp-Onderwijs en de subwerkgroep VO. Op aandringen van de samenwerkingsverbanden is er meer overleg ontstaan met zowel de jeugdgezondheidsdienst, de gemeenten en jeugdhulp. Dit heeft erin geresulteerd dat er met ondersteuning vanuit het Nederlands Jeugdinstituut een gemeenschappelijke paragraaf is geschreven waar alle partijen bij betrokken zijn. In 2017 is door het Jeugdteam Gorinchem de pilot waarbij een jeugdteammedewerker op school aanwezig is, geëvalueerd. De bevindingen waren positief. In 2018 is het beleid voortgezet. Er worden gesprekken gevoerd met de overige gemeenten binnen het gebied waarin het SWV actief is om soortgelijke afspraken te maken.

Programma 9: Bestuur, organisatie en administratie
Er hebben in 2018 vijf vergaderingen van het toezichthoudend bestuursdeel plaats gevonden. Er hebben zes vergaderingen met de directeuren plaatsgevonden en zes vergaderingen met de zorgcoördinatoren.
De OPR heeft een keer vergaderd.
De samenwerking met de gemeenten vindt met name plaats via het overleg van de regionale educatieve agenda (REA). Er zijn 7 verschillende werkgroepen waarin betrokken partijen

vertegenwoordigd zijn. Binnen deze werkgroepen worden beleidsvoorstellen gedaan die vastgesteld worden in het REA. De samenwerking met jeugdzorg is in deze verslagperiode een belangrijk onderwerp geweest, evenals het leerlingenvervoer.

MR
Binnen het samenwerkingsverband is een MR actief, bestaand uit drie medewerkers van het samenwerkingsverband. De directeur-bestuurder sluit regelmatig aan bij overleggen van de MR.

1.4 Zaken met een politieke of maatschappelijke impact
Dit is niet van toepassing.

1.5 Informatie over de maatschappelijke aspecten van het ondernemen
De activiteiten van het SWV die zich richten op maatschappelijk ondernemen hebben vooral te maken met het toeleiden naar werk van jongeren met een achterstand op de arbeidsmarkt. Wij zoeken samenwerking met verschillende partners zoals het Da Vinci college (mbo), Avres, jeugdhulp en gemeenten om deze jongeren zo te begeleiden dat zij meer mogelijkheden hebben voor de toekomst. Voorbeelden hiervan zijn ZOW en ISK.

2. Instellingsbeleid

2.1 Zaken met behoorlijke personele betekenis
De werkzaamheden van de directeur-onderwijs zijn overgenomen door een teamleider. Zij was al bij het onderwijsteam betrokken als gedragsdeskundige. Met de directeur zijn gesprekken gaande over zijn toekomst binnen of buiten het samenwerkingsverband.
Het expertiseteam heeft de ambitie om zelfsturend of zelforganiserend te worden. Derhalve valt het expertiseteam niet meer onder de verantwoordelijkheid van de manager bedrijfsvoering, maar direct onder de uitvoerend bestuurder.
Karin Kleine heeft per 1 november 2018 afscheid genomen van het samenwerkingsverband. Zij is opgevolgd door Elisabeth van Leeuwen (0.7 fte).

2.2 Onderwijsprestaties
De onderwijsvoorziening is een tijdelijke stituatie voor leerlingen. Het onderwijs is met name gericht om weer te leren leren en rust te bieden in een vaak complexe situatie.
Onderwijsprestaties worden niet door het samenwerkingsveband gemeten maar door de scholen waar de leerling is ingeschreven.

2.3 Onderwijskundige en programmatische zaken
Dit is niet van toepassing. De leerlingen volgen zoveel mogelijk het programma van de school waar zij zijn ingeschreven.

2.4 Ontwikkelingen als gevolg van interne en externe kwaliteitszorg
Het samenwerkingsverband heeft flinke stappen gezet op het gebied van monitoring van gegevens. Dit maakt het mogelijk om op basis van deze gegevens plannen te maken ter verbetering Het samenwerkingsverband werkt met Grippa en Monpas om de arrangementen en schoolondersteuningsplannen te monitoren. Hierdoor is het mogelijk om eenvoudig rapportages te maken en deze te analyseren ten behoeve van verbeteringen.
Op dit moment wordt er gewerkt aan een systeem om de evaluaties van de groepsarrangementen en de basisondersteuning te verbeteren. Deze zijn als ambitie opgenomen in het ondersteuningsplan 2018-2022.

2.5 Ontwikkelingen in relatie tot verbonden partijen
Er zijn geen plannen.

2.6 Governance ontwikkelingen
In het kader van goed bestuur is er een een uitvoerend bestuurder/directeur en een toezichthoudend bestuur. In dit bestuur zijn alle aangesloten scholen vertegenwoordigd. Er heeft in 2016 een governance traject plaatsgevonden onder begeleiding van externen. De afronding van dit traject heeft in 2017 plaatsgevonden. Dit heeft geresulteerd in nieuwe statuten, een nieuw bestuurs- en toezichtsregelement en een regelement voor het directeuren overleg.

2.7 Vermelding code goed bestuur
Bij de aangesloten besturen worden de regels m.b.t. nevenfuncties toegepast conform de code Goed bestuur van de VO-raad.

2.8 Inrichting van de dialoog met interne en externe factoren
De financiële administratie wordt door administratiekantoor Groenendijk Onderwijsadministratie verzorgd. Zij leveren per kwartaal een managementrapportage. Deze wordt besproken in zowel het overleg van de medezeggenschapsraad als het toezichthoudend bestuur. Dit is het eerste jaar dat de rapportages zijn zoals het samenwerkingsverband dit graag wil. Door de huidige rapportagevorm is het mogelijk om tijdig bij te sturen indien dit nodig is.
Naast de financiële rapportages wordt er ook eens per kwartaal een inhoudelijke managementrapportage gemaakt. Hierin zijn de aantallen VSO leerlingen, thuiszitters, ziekteverzuim e.d. opgenomen. De manager bedrijfsvoering maakt hier samen met de bestuurder analyses bij die besproken worden met de directeuren en het toezichthoudend bestuur.

2.9 Gevoerd beleid inzake beheersing van uitkering na ontslag
Er zijn in 2018 geen mensen ontslagen. Het swv is 100% risicodragend wat het lastig maakt om met tijdelijke krachten te werken bijvoorbeeld voor vervanging tijdens zwangerschapsverlof of ziekte. Er wordt zoveel mogelijk gewerkt met detachering of ZZP-ers.

2.10 Afhandeling van klachten
Er zijn geen klachten geweest. De klachtenprocedure van het samenwerkingsverband is op de website geplaatst.

2.11 Toelichting inzake de werkzaamheden op het gebied van onderzoek
Er is onderzoek gedaan op de scholen rondom educatief partnerschap. De resultaten zullen het uitgangspunt zijn voor het inrichten van beleid rondom dit thema.

2.12 Verwachte toekomstige ontwikkelingen op het gebied van onderzoek
Komend jaar staat er geen specifiek wetenschappelijk onderzoek op de planning. Wel inventariseren we met elkaar de effectiviteit van de ondersteuning op de scholen.
Ook zullen we met elkaar onderzoeken hoe de huidige basisondersteuning op de scholen wordt ingericht. Dit doen we onder andere door middel van een populatie-analyse en het inrichten van een visitatie commissie.

2.13 Toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen van het afgelopen jaar t.a.v. internationalisering
Dit is niet van toepassing.

2.14 Verwachte toekomstige ontwikkelingen op het gebied van internationalisering
Dit is niet van toepassing.

2.15 Huisvesting en toelatingsbeleid
In 2018 kreeg het samenwerkingsverband bericht van de gemeente Gorinchem dat het huurcontract niet zou worden gecontinueerd. Al snel werd een geschikt alternatief gevonden aan de Dokter van Stratenweg. In 2019 vindt de verhuizing plaats en wordt een vijfjarig huurcontract ondertekend.

3. Financieel beleid

3.1 Algemeen

In dit hoofdstuk komen na een algemene inleiding achtereenvolgens aan de orde: het gevoerde treasurybeleid, de analyse van het financieel resultaat 2018 en de balanspositie per 31 december 2018 (inclusief kengetallen).

Op 11 juni 2018 heeft PasVOrm een herziene begroting 2018 vastgesteld. De herziening hield verband met de vaststelling van het ondersteuningsplan 2018-2022. Het nieuwe ondersteuningsplan bevat meer en deels andere programma's dan het vorige plan en de bijbehorende begrotingen. Ook zijn bepaalde kosten anders gerubriceerd. Hierdoor kon in de meerjarenbegroting 2018 geen specificatie van de programmalasten 2017 worden gegeven. Zo zijn in de nieuwe opzet de loonkosten toebedeeld aan aan de programma's conform een matrix. Tot dusver waren alle loonkosten in één programma ondergebracht. Dit maakte onvoldoende inzichtelijk welke activiteit wat kost.
Door aansluiting tussen de begroting en het nieuwe ondersteuningsplan zijn 3 soorten programma's ontstaan:

- programma's die heel 2018 in gebruik zijn;
- programma's die tot en met 31-07-2018 in gebruik zijn;
- programma's die vanaf 01-08-2018 in gebruik zijn.

3.2 Treasuryverslag van het gevoerde treasurybeleid

Het treasurybeleid is in een statuut vastgelegd. De kern hiervan is dat de stichting als beleid heeft dat zij haar overtollige liquide middelen aanhoudt op een internetspaarrekening bij de RABO-bank (NL03 RABO 3291 7759 96). Het rentepercentage per 18-04-2019 is 0,01% tot € 100.000. Groenendijk Onderwijsadministratie (GOA) te Sliedrecht is gevolmachtigd voor het beheer.

3.3 Analyse financieel resultaat 2018

Staat van baten en lasten	Realisatie 2018	Begroting 2018	*Verschil begroting*	Realisatie 2017	*Verschil realisatie*
Baten					
(Rijks)bijdragen	10.085.794	9.821.643	*264.151*	9.580.797	*504.997*
Ov. overheidsbijdr. en subsidies	25.000	25.500	*-500*	25.000	-
Overige baten	322.100	213.180	*108.920*	244.761	*77.339*
Totaal baten	**10.432.894**	**10.060.323**	***372.571***	**9.850.558**	***582.336***
Lasten					
Personele lasten	1.495.905	1.498.540	*2.635*	1.410.350	*85.555*
Afschrijvingen	4.703	9.508	*4.805*	3.829	*874*
Huisvestingslasten	48.046	54.063	*6.017*	48.698	*-652*
Overige instellingslasten	191.929	246.458	*54.529*	209.743	*-17.814*
Doorbetaling aan schoolbesturen	8.396.799	8.359.995	*-36.804*	8.085.551	*311.248*
Totaal lasten	**10.137.382**	**10.168.564**	***31.182***	**9.758.170**	***379.211***
Saldo baten en lasten	**295.513**	**-108.241**	***403.753***	**92.388**	***203.125***
Financiële baten en lasten	**-220**	**-170**	*-50*	**-171**	*-49*
Resultaat	**295.293**	**-108.411**	***403.703***	**92.217**	***203.076***

Realisatie 2018 versus begroting 2018

In 2018 is een positief resultaat van € 295.293 gerealiseerd. Er was een negatief resultaat van € 108.411 begroot; een positief verschil van € 403.703. Dit verschil wordt verklaard door hogere baten ad € 372.571, maar ook lagere lasten ad € 31.182.

Per post valt het volgende op te merken.

De totale baten zijn € 372.571 hoger dan begroot. Het verschil wordt veroorzaakt door hogere rijksbijdragen ad € 264.151 in verband met herziene bekostiging vanuit DUO. De herziene bekostiging is in het verlengde van de CAO verhogingen doorgevoerd. De bijdrage van de gemeentelijke subsidie voor de huur is ongewijzigd gebleven en daardoor € 500 lager dan begroot. Daarnaast zijn er hogere overige baten ad € 108.920 door meer inkomsten detachering en meer bijdragen van de scholen voor vroegtijdig schoolverlaten en het ZOW-traject.
De totale lasten zijn in 2018 € 31.182 lager uitgevallen dan begroot. De afwijking van de gerealiseerde personele lasten ten opzichte van de begroting is vrijwel nihil, slechts € 2.635 lager dan begroot. De afschrijvingslast is € 4.703 lager dan begroot. De huisvestingslasten zijn € 6.017 lager uitgevallen dan begroot, met name door lagere schoonmaaklasten. De overige instellingslasten zijn € 54.529 lager dan begroot, onder andere door lagere kosten voor inhuur van externe deskundigen, overige uitgaven en ICT. De post doorbetaling aan schoolbesturen valt in 2018 € 36.804 hoger uit dan begroot, dit als gevolg van de herziene bekostiging vanuit DUO.
Het financieel resultaat is € 50 lager dan begroot.

Realisatie 2018 versus realisatie 2017
In vergelijking met de realisatie van 2017 is het resultaat € 203.076 hoger uitgevallen. Zowel de baten als de lasten zijn toegenomen, met respectievelijk € 582.336 en € 379.211. Wanneer we kijken naar de verschillende posten, springen de volgende zaken in het oog.
De baten stijgen met name door meer rijksbijdragen ad € 504.997. Verder waren in 2018 meer inkomsten detachering en meer bijdragen van de scholen voor vroegtijdig schoolverlaten en het ZOW-traject met een totaal van € 77.339.
De lasten zijn in 2018 met € 379.211 toegenomen. Dit verschil wordt met name verklaard door hogere personele lasten ad € 85.555 en lagere overige instellingslasten ad € 17.814. Dit komt onder meer door het dalen van de lasten voor administratie en beheer, overige uitgaven en ICT. De doorbetalingen aan de scholen stegen met € 311.248. Dit verschil komt voornamelijk door de herziene bekostiging vanuit DUO. Daarnaast zijn de overige doorbetalingen aan schoolbesturen voor onder andere (schooloverstijgende) arrangementen met bijna € 75.000 toegenomen ten opzichte van 2017.
Het financiële resultaat is € 49 lager dan in 2017.

Programmabegroting: Realisatie 2018 versus begroting 2018
In voorgaande alinea's zijn begroting en realisatie gerubriceerd zoals dat in de XBRL indeling voorgeschreven is. PasVOrm werkt echter primair met een programmabegroting, waarbij de lasten niet zijn ingedeeld langs de lijn personeel, afschrijvingen, huisvestingslasten, overige lasten en doorbetalingen, maar aan de hand van verschillende inhoudelijke programma's, die aansluiten bij het ondersteuningsplan. Onderstaande tabel geeft weer welke lasten voor de verschillende programma's begroot waren voor 2018, wat er gerealiseerd is en wat het verschil daartussen is.

Analyse programmalasten	Realisatie 2018	Begroting 2018	Verschil begroting
Programma 1: Expertiseteam	-3.554	5.775	-9.329
Programma 1a: Schoolcontactpersonen	86.390	65.590	20.801
Programma 1b: Ontwikkeling basisondersteuning	23.900	19.360	4.540
Programma 2: Arrangementen	352.977	385.075	-32.099
Programma 2a: Arrangementen Individueel	124.420	197.245	-72.824
Programma 2b: Arrangementen groep	131.618	74.572	57.046
Programma 2c: Arrangementen maatwerk	12.805	50.605	-37.800
Programma 2d-b: Nieuw beleid lwoo (opting out)	-	-	-
Programma 2f: VSVprojecten	-42.662	2.093	-44.755
Programma 2g: ATLV t.b.v. lwoo en pro	10.351	10.247	105
Programma 3a: Onderwijsvoorziening PasVOrm	64.436	64.393	42
Programma 3b: ZOW	10.482	2.641	7.841
Programma 3c: Dokwerk 1	36.560	35.056	1.504
Programma 3d: Dokwerk 2	17.185	35.056	-17.871
Programma 3e: Pro-Vso	2.749	44.209	-41.460
Programma 3f: Vmbo Vso	2.749	65.042	-62.293
Programma 3g: Overige pilots	2.749	2.542	207
Programma 3h: ISK	25.850	-26.942	52.792
Programma 4: Commissies	3.115	19.133	-16.018
Programma 4b: ATLV t.b.v. vos	16.037	17.136	-1.099
Programma 5: Kwaliteit en monitoring	14.368	48.271	-33.903
Progarmma 5a: Professionalisering	44.851	74.097	-29.246
Programma 6a: Monitoring	23.405	40.338	-16.934
Programma 7: Exploitatiekosten	39.804	42.146	-2.342
Programma 7a: Bestuur & Organisatie	172.736	192.208	-19.472
Programma 8: Overige personele lasten	840.822	837.083	3.738
Programma 10: Willem de Zwijger	4.990	4.990	-0
Programma 11: Onvoorzien	10.947	5.833	5.113
Totaal	**2.030.078**	**2.313.794**	**-283.716**

De uitgaven aan de programma's zijn € 283.716 lager dan begroot. In hoofdlijnen is dit te verklaren door de wijzigingen van de programma's conform het nieuwe ondersteuningsplan. In werkelijkheid kwamen programma's en arrangementen later op gang dan bij het opstellen van de begroting was verwacht.

3.4 Analyse balanspositie

	31-12-2018	31-12-2017
Activa		
Materiële vaste activa	20.998	19.528
Vorderingen	69.944	62.399
Liquide middelen	1.202.363	916.583
Totaal activa	**1.293.305**	**998.510**
Passiva		
Eigen vermogen	1.054.243	758.950
Voorzieningen	78.797	14.418
Kortlopende schulden	160.265	225.142
Totaal passiva	**1.293.305**	**998.510**

De voornaamste verschuivingen in de balans ten opzichte van 2017 betreffen:
- Een toename van de vorderingen met € 7.545. De debiteuren zijn toegenomen met € 27.353, het saldo is volledig inbaar. Daarentegen zijn de overige vorderingen afgenomen met € 20.079.

- De liquide middelen nemen per saldo met € 285.780 toe, met name dankzij het positieve resultaat van € 295.293.
- Het eigen vermogen neemt toe door het positieve resultaat van € 285.780. Dit resultaat zal in 2019 ingezet worden om het begrote tekort op te vangen. Daarnaast zal een nader te bepalen bedrag in 2019 ingezet worden ten behoeve van de leerlingen om een lager (gewenst) weerstandsvermogen te krijgen.
- De voorzieningen nemen toe met € 64.379, er is meer gedoteerd dan onttrokken. Dit komt met name door de dotatie aan de voorziening wachtgelders ad € 59.130.
- De kortlopende schulden nemen af met € 64.877, voornamelijk door een afname in crediteuren ad € 84.067

Kengetallen
Aan de balans kunnen onderstaande kengetallen ontleend worden.

	2017	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Liquiditeit (current ratio)	4,35	7,94	6,45	8,32	11,36
Solvabiliteit 1	76,01%	81,52%	78,35%	82,97%	87,36%
Solvabiliteit 2	77,45%	87,61%	85,49%	88,58%	91,53%
Rentabiliteit	0,94%	2,83%	-1,80%	2,75%	4,41%
Weerstandsvermogen incl. MVA	7,70%	10,10%	8,23%	10,68%	14,92%
Huisvestingsratio	0,50%	0,47%	0,60%	0,61%	0,61%

De gehanteerde kengetallen zijn gebaseerd op een voor schoolbesturen ontwikkelde set kengetallen en daarmee niet allemaal even relevant voor een samenwerkingsverband passend onderwijs. Dit geldt met name voor de kengetallen die iets zeggen over het vermogen. Vanwege die verschillen is het onwenselijk om bijvoorbeeld de reserves af te zetten tegen een norm. Desalniettemin kan geconcludeerd worden dat PasVOrm een financieel gezonde organisatie is.

4. Continuïteitsparagraaf

A GEGEVENSSET

A1.1 Personele bezetting in FTE

Categorie	2018	2019	2020	2021
Directie	1,57	1,11	0,7	0,7
OP	2,26	2,9	1,9	1,9
OOP	10,97	12,7	12,4	12
Totaal	**14,80**	**16,71**	**15,00**	**14,60**

Naar verwachting zal de personeelsbezetting in 2019 toenemen. Dit komt voornamelijk door personele omstandigheden, die een tijdelijke karakter hebben. PasVOrm werkt daarom met tijdelijke contracten om flexibiliteit te behouden. In de toekomst zal hierdoor naar verwachting de personeelsbezetting afnemen, waarna stabilisatie van de personeelsbezetting wordt verwacht. PasVOrm vindt het belangrijk om flexibel op vragen en ontwikkelingen te kunnen inspelen. Het werken met tijdelijke contracten of ZZP'ers maakt het mogelijk om specifieke expertise in te huren en zo aan de wensen van de aangesloten schoolbesturen te voldoen.

A1.2 Leerlingenaantallen

De leerlingaantallen op de reguliere VO scholen zijn van belang in verband met de inkomsten van PasVOrm. De leerlingenaantallen VSO, lwoo en pro zijn van belang in verband met de verplichte afdrachten die PasVOrm moet doen voor de ondersteuningsbekostiging van deze leerlingen. Bij het opstellen van de meerjarenbegroting, versie 3 december 2018, heeft PasVOrm hierbij de volgende aannames (2019-2021) gedaan.

Leerlingen op teldatum	1 okt. 2018	1 okt. 2019	1 okt. 2020	1 okt. 2021
VO overige	8.333	8.388	8.443	8.498
Leerlingen lwoo	600	400	200	-
Leerlingen pro	275	275	275	275
Totaal VO	**9.208**	**9.063**	**8.918**	**8.773**

VSO leerlingen op teldatum	1 okt. 2018	1 okt. 2019	1 okt. 2020	1 okt. 2021
Categorie 1 (laag)	184	179	167	156
Categorie 2 (midden)	20	17	17	17
Categorie 3 (hoog)	20	24	23	23
Totaal VSO	**224**	**220**	**207**	**196**

Vanaf 1 januari 2018 is PasVOrm gestart met opting out voor lwoo. Derhalve is sprake van een daling van het aantal bij DUO geregistreerde lwoo leerlingen met 25% per jaar als gevolg van de keus voor opting out lwoo.

A1.3 Huisvesting

PasVOrm kent één locatie. Op de locatie is het centraal bureau van PasVOrm gevestigd, alsmede de PasVOrm onderwijsvoorziening. Per 1 maart 2019 is PasVOrm verhuisd van de locatie aan Herman de Ruyterstraat 30 te Gorinchem naar de locatie aan Dokter van Stratenweg 15 te Gorinchem.
De locatie aan de Herman de Ruyterstraat werd van de gemeente Gorinchem gehuurd. De nieuwe locatie aan de Dokter van Stratenweg wordt van Klop Beheer gehuurd. Van de gemeente Gorinchem wordt een subsidie voor de huur ontvangen.

A2. Meerjarenbegroting op het hoogste aggregatieniveau

Het toeziendhoudend bestuursdeel heeft op 3 december 2018 de begroting 2019 en de meerjarenbegroting goedgekeurd. Onderstaand wordt deze (meerjaren)begroting gepresenteerd conform de XBRL indeling (de begroting is origineel als een programma begroting opgesteld). Genoemde meerjarenbegoting is beleidsarm. In het kader van de wens van PasVOrm om het geld zo veel mogelijk ten behoeve van de leerlingen te besteden en het terugdringen van het weerstandsvermogen zal een beleidsrijke begoting worden opgesteld.

A2. MEERJARENBEGROTING

	2018	**2019**	**2020**	**2021**
Balans				
Vaste Activa				
Materieel	20.998	70.000	70.000	70.000
TOTAAL VASTE ACTIVA	*20.998*	*70.000*	*70.000*	*70.000*
Vlottende Activa				
Vorderingen	69.944	69.944	69.944	69.944
Liquide Middelen	1.202.363	964.293	1.263.670	1.751.165
TOTAAL VLOTTENDE ACTIVA	*1.272.307*	*1.034.237*	*1.333.614*	*1.821.109*
TOTAAL ACTIVA	**1.293.305**	**1.104.237**	**1.403.614**	**1.891.109**
Eigen Vermogen	*1.054.243*	*865.175*	*1.164.552*	*1.652.047*
Algemene Reserve	1.054.243	865.175	1.164.552	1.652.047
Voorzieningen	78.797	78.797	78.797	78.797
Kortlopende schulden	160.265	160.265	160.265	160.265
TOTAAL PASSIVA	**1.293.305**	**1.104.237**	**1.403.614**	**1.891.109**

	2018	**2019**	**2020**	**2021**
Staat/Raming van Baten en Lasten				
Baten				
Rijksbijdragen	10.085.794	10.286.188	10.682.425	10.843.676
Overige overheidsbijdragen en subsidies	25.000	25.000	25.000	25.000
Overige baten	322.100	201.700	201.700	201.700
TOTAAL BATEN	*10.432.894*	*10.512.888*	*10.909.125*	*11.070.376*
Lasten				
Personeelslasten	1.495.905	1.524.417	1.501.071	1.520.519
Afschrijvingen	4.703	11.000	11.000	11.000
Huisvestingslasten	48.046	64.500	64.500	64.500
Overige lasten	191.929	92.350	77.350	77.350
Doorbetaling aan schoolbesturen	8.396.799	9.009.519	8.955.657	8.909.342
TOTAAL LASTEN	*10.137.382*	*10.701.786*	*10.609.578*	*10.582.711*
Saldo baten en lasten gewone bedrijfsvoering	295.513	-188.898	299.547	487.665
Saldo financiële bedrijfsvoering (rentebaten -/- rentelasten)	-220	-170	-170	-170
Totaal resultaat	**295.293**	**-189.068**	**299.377**	**487.495**

Toelichting meerjarenbalans
Aan de activazijde nemen de materiële vaste activa in 2019 in waarde toe. Dit komt door de investeringen die nodig zijn vanwege de verhuizing naar de nieuwe locatie. Vervolgens blijven de materiële vaste activa in waarde gelijk, omdat er vanuit is gegaan dat de investeringen gelijk zijn aan de afschrijvingen. Er worden dus enkel vervangingsinvesteringen gedaan. Van de vorderingen wordt aangenomen dat deze ongeveer gelijk blijven. De balans is een momentopname en daardoor is het lastig te voorspellen hoe hoog de vorderingen in de toekomst zullen zijn, met name op een specifiek moment. Dit hangt af van het moment waarop de subsidies worden ontvangen en afrekeningen worden opgesteld. De stand van de liquide middelen neemt in 2019 af vanwege een negatief begrote resultaat. Daarnaast hebben de toegenomen afschrijvingen versus investeringen in 2019 negatieve invloed op de stand van de liquide middelen. Vanaf 2020 neemt de stand van de liquide middelen toe als gevolg van positief begrote resultaten.

Aan de passivazijde neemt het eigen vermogen vanaf 2020 toe, omdat het begrote resultaat na 2019 voor de komende jaren positief is. De stand van de voorzieningen wordt gelijk gehouden: de dotaties zullen gelijk zijn aan de onttrekkingen. De kortlopende schulden blijven ook gelijk. Hiervoor geldt hetzelfde als voor de voorzieningen: de omvang is lastig te voorspellen, aangezien deze sterk afhankelijk is van het moment waarop de facturen worden ontvangen.

Per saldo neemt het totaal vermogen naar verwachting in 2019 af en vervolgens vanaf 2020 toe. Echter, vanuit PasVOrm is deze situatie niet gewenst en wordt onderzocht om zo goed mogelijk de (overtollige) middelen in te zetten ten behoeve van de leerlingen. Daarom zal in 2019 een nader te bepalen bedrag ingezet worden ten behoeve van de leerlingen. In de (meerjaren)begroting is hier geen rekening mee gehouden.

Toelichting meerjarenexploitatie
De baten stijgen met name als gevolg van het wegvallen van de vereveningskorting (positieve verevening). De doorbetalingen aan de schoolbesturen nemen toe als gevolg van een toenemend budget voor arrangementen.

B. OVERIGE RAPPORTAGES

B1. Rapportage aanwezigheid en werking van het interne risicobeheersings- en controlesysteem

PasVOrm heeft de financiële en personeels- en salarisadministratie uitbesteed aan GOA. De werkzaamheden worden uitgevoerd op basis van een Service Level Agreement. De processen binnen GOA zijn vastgelegd en gecertificeerd en worden jaarlijks door de accountant gecontroleerd. GOA beschikt over een TPM-verklaring.

B2. Beschijving van de belangrijkste risico's en onzekerheden

In onderstaande tabel worden risico's beschreven, getaxeerd en waar gewenst en/of mogelijk voorzien van actie/beheersmaatregelen.

Onderwerp	Toelichting	Actie/beheersmaatregel
1. Doelmatigheid	Bij brief van 1 december 2017 heeft minister Slob de samenwerkingsverbanden gewezen op de noodzaak van transparante monitoring en verantwoording. Hierbij draait het om de vraag hoe samenwerkingsverbanden aantonen dat zij de middelen doelmatig besteden. PasVOrm kan dat op dit moment nog onvoldoende.	PasVOrm zal, samen met de schoolleiders, een plan ontwikkelen voor betere verantwoording in de toekomst. Voor de opzet van een plan huurt PasVOrm een deskundige in. In programma 6a zijn middelen opgenomen om tot een betere monitoring te komen.
2. BTW	Belastingdienst heeft laten weten dat bepaalde vormen van inhuur door een samenwerkingsverband bij schoolbesturen toch niet BTW vrij zijn. Wel BTW vrij is	Dergelijke vormen van inhuur zijn bij PasVOrm vrijwel niet aan de orde.

	onderwijsondersteuning. Niet BTW vrij is inhuur voor bestuur en management, voor indicerende werkzaamheden en algemene OOP taken.	
3. Groei VSO op peildatum	In 2018 is in de wet vastgelegd dat naast de ondersteuningsbekostiging ook de basisbekostiging verplicht moet worden overgedragen.	Uitbetaling van ook de basisondersteuning is in de (meerjaren)begroting opgenomen.
4. Residentiële leerlingen	Residentiële leerlingen in het VSO hebben geen toelaatbaarheidsverklaring nodig, maar komen financieel wel ten laste van het samenwerkingsverband.	Het aantal residentiële leerlingen binnen PasVOrm is beperkt. Via monitoring wordt de ontwikkeling gevolgd.
5. Nieuwe regeling bekostiging lwoo en pro	De bekostiging voor lwoo is momenteel gebaseerd op een tijdelijke regeling. Hierin is de bekostiging gebaseerd op het deelnamepercentage aan lwoo in het eigen samenwerkingsverband op 1 oktober 2012. Voor PasVOrm was dit 8,6%, landelijk 10,7%. Voor pro respectievelijk 2,7% en 2,9%. De nieuwe, definitieve bekostigingsregeling zal niet of veel minder rekening houden met de historische deelname aan lwoo in het samenwerkingsverband. De nieuwe regeling wordt op korte termijn verwacht en zal naar verwachting snel in werking treden, met een overgangsregeling.	Zodra de nieuwe regeling bekend is zal hierop beleid geformuleerd worden. Voor lwoo geldt dat er vanaf 2018 sprake is van opting out.
6. Doelstelling daling deelname aan het VSO	Beleidsdoel van PasVOrm is het aantal leerlingen VSO categorie 1 in de periode 2019-2022 te laten dalen met 25%. Het risico bestaat dat dit aantal niet gehaald wordt. Een tweede risico is dat PasVOrm nog niet kan vaststellen dat leerlingen die vroeger naar het VSO zouden zijn gegaan en nu in het regulier onderwijs een plaats hebben de juiste benodigde extra ondersteuning krijgen.	Via monitoring (zie risico 1) zal dit nauwkeurig gevolgd worden. De daling met 25% betekent een daling van de te betalen ondersteuningsbekostiging met ongeveer 450.000. Dit bedrag is ingezet in de programma's. Indien de daling in het VSO langzamer verloopt heeft dit financieel invloed op het betreffende kalenderjaar en kan de situatie ontstaan dat het weerstandsvermogen moet worden aangesproken. Dit punt zal in samenhang met risico 1 opgepakt worden.
7. Personeel in dienst, risico's werkgeverschap	Als werkgever loopt PasVOrm gebruikelijke risico's op langdurige ziekte en arbeidsconflicten. Hiervoor heeft PasVOrm op dit moment geen voorzieningen getroffen. Een ander (beperkt) risico is dat PasVOrm haar medewerkers betaalt op basis van de CAO VO en de bekostiging zware ondersteuning gebaseerd is op de bekostiging primair onderwijs.	In de begroting is een bedrag voor inhuur bij langdurige ziekte opgenomen en ook kosten van werkloosheidsuitkeringen worden begroot. Indien zich een arbeidsconflict voordoet zullen de hiermee gemoeide kosten drukken op het weerstandsvermogen, hiermee wordt in de begroting geen rekening gehouden. Via een stelsel van functionerings- en beoordelingsgesprekken wordt de kans op arbeidsconflicten zo veel mogelijk verkleind.
8. Samenwerking met gemeenten en zorgorganisaties	Het beleid in het ondersteuningsplan 2018-2022 is in grote mate mede afhankelijk van de inzet van gemeenten en zorgorganisaties. Als hun inzet onvoldoende is vallen belangrijke pijlers onder het plan weg.	PasVOrm zal met gemeenten en andere organisaties zo concreet mogelijk schriftelijke afspraken maken. Indien de beoogde inzet onvoldoende geleverd wordt kan dit invloed hebben op bijvoorbeeld de deelname aan het VSO (en daarmee op het weerstandsvermogen).

9. Gemeentelijke herindeling	Zowel aan de noordkant van de regio van PasVOrm als aan de zuidkant zijn per 1 januari 2019 gemeentelijke herindelingen verwezenlijkt. Deze kunnen effect hebben omdat de samenwerkingsverbanden passend onderwijs bij AMvB op basis van gemeentegrenzen zijn samengesteld. Daling van het aantal leerlingen en/of wijziging in het aantal scholen kan grote invloed hebben op de begroting.	Indien sprake is van consequenties zal PasVOrm de VO-raad bij het ministerie er op aandringen de huidige samenstelling van PasVOrm intact te laten.
10. Uitputting budget lichte ondersteuning	Indien de afdrachten aan lwoo en pro hoger zijn dan het totale budget lichte ondersteuning van een samenwerkingsverband, kort DUO automatisch het meerdere op de lumpsum van de aangesloten schoolbesturen.	Dit is voor de afdrachten aan lwoo niet aan de orde gezien de keus voor opting out lwoo.
11. Uitputting budget zware ondersteuning	Indien de afdrachten aan het VSO hoger zijn dan het totale budget zware ondersteuning van een samenwerkingsverband, kort DUO het meerdere automatisch op de lumpsum van de aangesloten schoolbesturen. Mede als gevolg van de positieve verevening bij PasVOrm wordt de kans hierop steeds kleiner.	Op dit moment is dit niet aan de orde. De afdracht aan het VSO is in 2018 ongeveer 67% van het totale budget zware ondersteuning. Als gevolg van de verwachte daling van het aantal VSO leerlingen zal dit percentage de komende jaren zelfs dalen. In de jaarlijkse (meerjaren)begroting zal het actuele percentage steeds vermeld worden.
12. Continuïteit	Een te laag eigen vermogen kan de continuïteit van een organisatie bedreigen.	Uit de risicoanalyse blijkt dat het weerstandsvermogen van PasVOrm momenteel toereikend is (zie paragraaf 3.5.3. en 3.5.4. in het ondersteuningsplan 2018-2022).
13. Liquiditeit	Een te lage liquiditeit kan de organisatie in betalingsproblemen brengen.	Uit de jaarcijfers 2018 blijkt dat de liquiditeit van PasVOrm toereikend is, namelijk ruim 7%.
14. Privacy	PasVOrm dient sinds mei 2018 te voldoen aan de AVG.	PasVOrm maakt gebruik van externe kennis door de inhuur van een deskundige, die is aangesteld als functionaris gegevensbescherming bij Groenendijk Onderwijsconsultancy. Daarnaast volgen 2 medewerkers van PasVOrm onder andere met behulp van informatie van de VO-raad en Kennisnet de relevante ontwikkelingen omtrent de AVG.
15. Risicomanagement	Met het opstellen van een risicoanalyse moet PasVOrm het systeem van risicomanagement aanpassen.	PasVOrm zal de risicoanalyse periodiek actualiseren. Dit gebeurt bij het opstellen van de begroting en het bestuursverslag.

WNT

Tot 1 november 2018 was mevrouw K. Kleine uitvoerend bestuurder voor 0,5 fte, loonkosten € 45.281. Per 15 oktober 2018 is mevrouw E.A.G. van Leeuwen-Klink uitvoerend bestuurder voor 0,7 fte, loonkosten € 13.816.

De leden van het toezichthoudend bestuursdeel ontvangen geen vergoeding voor hun werkzaamheden.

5. Verslag van het Toezichthoudend Bestuur van PasVOrm 2018

5.1 Verantwoording op grond van de code voor goed bestuur

PasVOrm is een Stichting. Bij de Rijksoverheid is de Stichting geregistreerd als het samenwerkingsverband VO 28.14, met als werkgeversnummer 21663. De Stichting SWV is 24 oktober 2013 opgericht, statutair gevestigd te Gorinchem en ingeschreven bij de Kamer van Koophandel en Fabrieken te Gorinchem onder nummer 59162554.

Met ingang van 1 augustus 2010 is de Wet Goed Onderwijs, Goed Bestuur van kracht. Daarna is deze wet nog verder aangescherpt. Eén van de kernpunten is dat het bevoegd gezag van een onderwijsinstelling er voor dient te zorgen dat de functies van bestuur en intern toezicht op het bestuur in functionele of organieke zin zijn gescheiden. Binnen PasVOrm is in 2014 bij de start van Passend Onderwijs gekozen voor de functionele scheiding.
Er is één uitvoerend bestuurder, die tevens directeur is van PasVOrm. Tot 1 november 2018 was dat mevr. K. Kleine, daarna mevr. E. van Leeuwen-Klink.

Het toezichthoudend bestuursdeel wordt gevormd door de vertegenwoordigers van alle participerende besturen in het samenwerkingsverband PasVOrm.
De samenstelling van het toezichthoudend bestuursdeel was in 2018 als volgt:

- Namens LOGOS Stichting voor Protestants Christelijk Onderwijs: dhr. H. Mackloet, bestuurder.
- Namens de Stichting Openbaar Verenigd Onderwijs in Gorinchem en regio: dhr. B.J. Kollmer, bestuurder.
- Namens de Stichting Wellant: mevr. Y. Ouwens, regiodirecteur van Wellant.
- Namens de Stichting Openbaar Voortgezet Onderwijs 'Willem de Zwijgercollege': mevr. M.W.P. de Heide, bestuurder.
- Namens de Stichting Christelijk Voortgezet Onderwijs voor de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden: tot 1-8-2018 dhr. A. Smits, daarna dhr. C.H. van Breugel, bestuurder.
- Namens de Stichting Yulius: tot 1-8-2018 mevr. M. Baan, daarna dhr. J. Westerlaken, bovenschools directeur Yulius onderwijs.
- Namens de Vereniging voor Protestants Christelijk Voortgezet Onderwijs te Sleeuwijk: dhr. G. van der Beek, rector/uitvoerend bestuurder.
- Namens Stichting Specialisten in Passend Onderwijs (SPON): tot 1-10-2018 dhr. J. Bijlstra, daarna dhr. E. de Weers, bestuurder.

Dhr. G. van der Beek was in 2018 voorzitter. Tot 1-8-2018 was dhr. A. Smits vicevoorzitter, daarna dhr. B.J. Kollmer.
Het bestuur heeft zesmaal vergaderd in 2018. De vergaderingen zijn telkens voorbereid door de voorzitter en uitvoerend bestuurder, met ondersteuning van de secretaris van bestuur en directie. Daarbij is gewerkt volgens een jaarplanning.

Voor samenwerkingsverbanden is er nog geen aparte code goede bestuur. Waar redelijkerwijs mogelijk wordt de code goede bestuur van de VO-raad gevolgd. Op met name het volgende onderdeel is dat evenwel lastig. In de code staat namelijk dat bestuurders in de ene VO-instelling niet tegelijk toezichthouder in een andere VO-instelling kunnen zijn.
Dat wringt met de aard van samenwerkingsverbanden, want in samenwerkingsverbanden ligt een grote betrokkenheid van de participerende besturen (en dus de bestuurders) juist voor de hand; niet zozeer in uitvoerend bestuurlijke zin, maar juist in toezichthoudende zin, inclusief het meedenken over het strategisch beleid van het samenwerkingsverband.
Een punt dat hier bij komt is dat de bestuurders van VO-instellingen in de regio die vrijwel samenvalt met de regio van het samenwerkingsverband, al gezamenlijk overleggen over de zaken van gemeenschappelijk belang. Passend Onderwijs is er daar één van.

In 2016 met een doorloop in de eerste maanden van 2017 heeft een intensieve discussie plaatsgevonden binnen het bestuur over de vormgeving en invulling van de Governance binnen de Stichting, rekening houdend met de hierboven geschetste situatie en uitgaande van de wettelijke taak van samenwerkingsverbanden.
Na deze discussie zijn de volgende uitgangspunten vastgesteld voor de Governance van de Stichting:

- Handhaven van het model met de functionele scheiding tussen uitvoerend en toezichthoudend bestuur. Het toezichthoudend bestuur bestaat in beginsel uit bestuurders van de aangesloten besturen. Als een aangesloten bestuur iemand anders mandateert om namens dat bestuur te participeren in het toezichthoudend bestuur van het samenwerkingsverband, dan mag dat niet iemand zijn die te maken heeft met de dagelijkse uitvoering van Passend Onderwijs in een school van dat bestuur. Een samenwerkingsverband wordt daarbij gezien als een andersoortige instelling dan een reguliere VO-instelling, waardoor er geen formele afwijking van de code Goed Bestuur van de VO-raad aan de orde is.
- Het toezichthoudend bestuur spreekt minimaal eenmaal per jaar over het strategisch beleid van PasVOrm en stelt het strategisch beleid ook vast in goede samenspraak met de uitvoerend bestuurder.
- De taak en positie van de uitvoerend bestuurder wordt verder geëxpliciteerd, zodat voor iedereen duidelijk is dat de uitvoerend bestuurder het gezicht van PasVOrm is.
- Het directeurenoverleg krijgt een officiële status binnen PasVOrm als het overleg waar de uitvoerend bestuurder informatie geeft, ideeën ophaalt, concepten voorlegt, draagvlak peilt en de uitvoering van het beleid in de scholen coördineert.
- Zowel in het bestuurs- en toezichtreglement als in het reglement voor het directeurenoverleg wordt opgenomen hoe binnen respectievelijk het toezichthoudend bestuur en het directeurenoverleg wordt omgegaan met situaties van tegenstrijdig belang.

Deze uitgangspunten zijn vormgegeven in de statuten en een reglement voor het directeurenoverleg, alsmede in het Bestuurs- en Toezichtreglement en het Toezichtkader.
Alle taken en bevoegdheden zijn daarin geregeld en zijn in overeenstemming met de wettelijke regels en met de code Goed Bestuur van de VO-raad, met dien verstande dat in geval artikelen niet letterlijk toepasbaar zijn voor samenwerkingsverbanden, wel gehandeld is in de geest van de code. In 2018 heeft deze vormgeving in de praktijk ook gefunctioneerd.

De leden van het toezichthoudend bestuursdeel krijgen geen vergoeding voor hun werkzaamheden als toezichthoudend bestuurslid, omdat ze hun werkzaamheden doen in het kader van hun reguliere betrekking bij het aangesloten bestuur.
Bij deze aangesloten besturen worden de regels m.b.t. nevenfuncties toegepast conform de code Goed bestuur van de VO-raad. Daarom wordt dat in het kader van PasVOrm niet herhaald en worden in dit jaarverslag daaromtrent geen gegevens opgenomen.

In 2018 hebben zich geen situaties voorgedaan van (potentieel) tegenstrijdig belang. Tijdens en soms ook buiten de vergaderingen houden de leden van het toezichthoudend bestuursdeel elkaar scherp op het goed onderscheiden van hun rol als toezichthoudend bestuurslid binnen PasVOrm en hun rol als bestuurder in de eigen organisatie.

In 2018 heeft de inspectie een regulier onderzoek gedaan binnen PasVOrm. Het conceptrapport naar aanleiding van het bezoek is besproken in het bestuur. De teneur van het conceptrapport was duidelijk positief met enkele verbeterpunten. Er is een reactie op het conceptrapport uitgegaan en de noodzakelijke verbeterpunten zijn opgepakt.
Tot slot heeft het toezichthoudend bestuursdeel het eigen functioneren geëvalueerd in het kader van de hierboven weergegeven discussie over de invulling van de Governance binnen PasVOrm.

5.2 Verantwoording wettelijke taken

In 2018 heeft het toezichthoudend bestuur de begroting 2019 alsmede de meerjarenbegroting van PasVOrm goedgekeurd.
Voorts is het bestuursverslag over 2018 zoals opgenomen in het jaarverslag goedgekeurd.
Naar het beste weten van het toezichthoudend bestuursdeel zijn alle wettelijke voorschriften nageleefd en zijn alle middelen rechtmatig verworven en rechtmatig en doelmatig besteed.

Het toezichthoudend deel van het bestuur heeft vastgesteld dat het financieel beleid van PasVOrm, de verwerving en de bestemming van middelen en de naleving van de wettelijke taken en voorschriften voldoet aan de daaraan te stellen criteria van rechtmatigheid en doelmatigheid en voorts dat de kwaliteit van de stichting en haar maatschappelijk functioneren in de regio de goedkeuring kan wegdragen.
Voor de beoordeling van de rechtmatigheid heeft het toezichthoudend deel van het bestuur zich gebaseerd op het oordeel van de accountant bij de controle van de jaarstukken.
Voor de beoordeling van de doelmatigheid baseert het toezichthoudend deel van het bestuur zich enerzijds op het oordeel van de accountant en anderzijds op het eigen oordeel over de activiteiten van PasVOrm. Dat eigen oordeel is gebaseerd op de presentatie van de begroting en de tussentijdse rapportages met uitputting van de begroting, alsmede op de waar te nemen effecten van de werkzaamheden van PasVOrm binnen de werkorganisatie van PasVOrm en in de schoollocaties binnen het werkgebied van de aangesloten besturen.
Daarbij wordt aangetekend dat in het kader van het Ondersteuningsplan 2018-2022 wordt gewerkt aan een verdere vormgeving van instrumenten om de uitwerking van het beleid binnen PasVOrm en binnen de schoollocaties te volgen, hetgeen weer input is voor eventuele bijstelling van beleid en/of nadere afspraken over uitvoering van beleid.

Verder heeft het toezichthoudend bestuursdeel besloten de accountantscontrole over het boekjaar 2018 op te dragen aan Van Ree Accountants.

Het toezichthoudend bestuursdeel heeft ervoor gekozen de code Goed Bestuur van de VO-raad aan te houden, met dien verstande dat soms een letterlijke toepassing niet geheel paste bij de constructie van een Samenwerkingsverband. In die situaties is wel zo goed mogelijk gehandeld in de geest van de code. Zie verder ook het gedeelte hierboven.

Het toezichthoudend bestuursdeel is opgetreden als werkgever van de uitvoerend bestuurder.
Er is al eerder besloten dat de uitvoerend bestuurder onder de CAO VO valt. De functie is ook al eerder gewaardeerd door een gecertificeerd deskundige op schaal 14.
In 2018 is een functioneringsgesprek met de uitvoerend bestuurder mevr. K. Kleine gevoerd. Dat is in goede orde en met een positieve wederzijdse waardering verlopen.
Mevr. Kleine heeft per 1 november 2018 haar ontslag aangeboden omdat ze zich geheel wilde concentreren op haar groeiende eigen bedrijf. Het toezichthoudend bestuur en de organisatie hebben haar op de afscheidsbijeenkomst hartelijk dank gezegd voor haar inzet. Ze heeft PasVOrm op een goede wijze verder gebracht in de ontwikkeling.
In 2018 heeft een sollicitatieronde plaats gevonden voor de opvolging van mevr. Kleine. Na een zorgvuldige procedure is benoemd mevr. E. van Leeuwen-Klink.

Er is in 2018 door de uitvoerend bestuurder gewerkt aan de hand van het jaarplan 2017-2018 en het jaarplan 2018-2019, beide goedgekeurd door het toezichthoudend bestuursdeel.
In 2018 is ook het nieuwe Ondersteuningsplan opgesteld en goedgekeurd. Het jaarplan 2018-2019 is daarop gebaseerd.

De wereld van de samenwerkingsverbanden is een complexe wereld, ook die van PasVOrm. Er zijn heel veel partners waarmee moet worden samengewerkt:

- De participerende besturen.
- De participerende scholen en locaties, ieder met hun locatieleiding en zorgcoördinator, inclusief de scholen voor speciaal onderwijs.
- Scholen voor VSO buiten de regio.

- De instellingen die jeugdzorg vormgeven en uitvoeren en daarmee ook de gemeenten die daarvoor verantwoordelijk zijn.
- Andere samenwerkingsverbanden in VO en PO, met name met Driegang.
- Landelijke verbanden.

Diverse van deze organisaties hebben niet zelden ook eigen agenda's die interfereren met de taken van een samenwerkingsverband. Het komt er dan op aan om in goed overleg goede afstemming en samenwerking te vinden.
Voorts is de financiële huishouding van samenwerkingsverbanden een complexe zaak, in ieder geval in settings waarin is gekozen voor het expertisemodel, zoals ook PasVOrm heeft gedaan, omdat er dan ook eigen personeel in dienst is en een eigen locatie wordt gebruikt, met alle risico's die daarmee samenhangen.
Deze complexiteit wordt verder veroorzaakt door het feit dat een samenwerkingsverband met enige regelmaat wordt geconfronteerd met financiële consequenties van beslissingen waarop men zelf geen invloed heeft, zoals residentiële plaatsingen en leerlingen die overgaan van het SO naar het VSO.
Het is daarom zaak een goed en strak financieel beleid te voeren, maar tegelijk ook juist voldoende middelen ter beschikking te kunnen stellen voor situaties waarin dat nodig is gezien de uitgangspunten van Passend Onderwijs. Een belangrijk onderdeel van dat laatste is het beleid op het gebied van de arrangementen, dat in 2018 verder is vormgegeven.

Het toezichthoudend bestuursdeel complimenteert de uitvoerend bestuurders met alles wat in 2018 is bereikt binnen PasVOrm en in relatie met alle partners waarmee wordt samengewerkt. Alles is voorts in goede samenwerking tussen uitvoerend bestuurder en toezichthoudend bestuursdeel vormgegeven en uitgevoerd.
Het toezichthoudend bestuursdeel ziet daarom de toekomst van PasVOrm met vertrouwen tegemoet.

Namens het toezichthoudend bestuursdeel,
G. van der Beek, voorzitter

KENGETALLEN

	2018	2017
Liquiditeit *(Vlottende activa / kortlopende schulden)*	7,94	4,35
Solvabiliteit 1 *(Eigen vermogen (excl. voorzieningen) / totale vermogen *100%)*	81,52	76,01
Solvabiliteit 2 *(Eigen vermogen (incl. voorzieningen) / totale vermogen *100%)*	87,61	77,45
Rentabiliteit *(Saldo gewone bedrijfsvoering / totale baten (incl. fin. baten) * 100%)*	2,83	0,94
Weerstandsvermogen excl. MVA *(Eigen vermogen - materiële vaste activa) / rijksbijdragen * 100%)*	10,24	7,72
Weerstandsvermogen incl. MVA *(Eigen vermogen / totale baten * 100%)*	10,10	7,70
Huisvestingsratio *(Huisvestingslasten + afschrijvingen gebouwen / totale lasten * 100 %)*	0,47	0,50
Personele lasten / totale lasten + fin. lasten (in %)	14,76	14,45
Materiële lasten / totale lasten + fin. lasten (in %)	85,24	85,55

Liquiditeit
Het kengetal geeft aan in welke mate men in staat is om op korte termijn aan alle verplichtingen te voldoen.

Solvabiliteit
De solvabiliteit geeft aan in welke mate de bezittingen op de activazijde van de balans zijn gefinancierd met eigen of vreemd vermogen.

Rentabiliteit
In het bedrijfsleven wordt met de rentabiliteit de winst- of verliesgevendheid van een onderneming bedoeld. In het onderwijs (non-profit sector) wordt een relatie gelegd tussen het behaalde resultaat en de ontwikkeling hiervan op het weerstandsvermogen.
Het geeft aan welk deel van de totale baten resteert na aftrek van de lasten.

Weerstandsvermogen
Het weerstandsvermogen geeft inzicht in de capaciteit om onvoorziene tegenvallers in de exploitatie op te vangen.

Huisvestingsratio
Het kengetal geeft aan de verhouding van de huisvestingslasten t.o.v. de totale lasten.

B1 GRONDSLAGEN

ALGEMEEN

De jaarrekening is opgesteld volgens de Regeling Jaarverslaggeving Onderwijs. In deze regeling is bepaald dat de bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving Onderwijs (in het bijzonder RJ 660 Onderwijsinstellingen) van toepassing zijn met inachtneming van de daarin aangeduide uitzonderingen.

Activa en verplichtingen worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Voor zover van toepassing zijn ter vergelijking opgenomen de realisatiecijfers van het voorgaande jaar, alsmede de (goedgekeurde) begroting van het huidige jaar.

Het bestuur heeft zich een oordeel gevormd over de zaken die in het jaarverslag worden besproken en heeft voor de bedragen die in de jaarrekening zijn opgenomen schattingen gemaakt. Indien dit voor het geven van het in art. 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningpost

Door afronding op hele euro's kunnen in het verslag kleine verschillen worden geconstateerd.

De jaarrekening is opgesteld vanuit de continuïteitsveronderstelling.

GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA

Materiële vaste activa
De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele restwaarde. Als ondergrens voor de te activeren zaken met een gebruiksduur van langer dan 1 jaar wordt € 450,00 aangehouden.

De activagroepen met afschrijvingstermijnen zijn als volgt bepaald:
OLP en apparatuur: diverse afschrijvingstermijnen op basis van geschatte levensduur.
Meubilair: 5 tot 10 jaar.
ICT: 5 tot 20 jaar.

Vorderingen
De vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen en overlopende activa. De vorderingen en overlopende activa hebben een looptijd korter dan een jaar, tenzij dit bij de toelichting op de balans anders is aangegeven.

Liquide middelen
De liquide middelen staan, voor zover niet anders vermeld, ter vrije beschikking van het bestuur. Liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Liquide middelen die niet ter directe

beschikking staan worden verwerkt onder de vorderingen. Liquide middelen die langer dan 12 maanden niet ter directe beschikking staan, worden verwerkt onder de financiële vaste activa.

Eigen Vermogen
Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserve die voortkomt uit de door (semi-) overheidsinstellingen gefinancierde activiteiten, bestemmingsreserves en bestemmingsfondsen. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen reserves uit private middelen en reserves uit publieke middelen.

De algemene reserve vormt een buffer ter waarborging van de continuïteit van de instelling. Deze wordt opgebouwd uit de resultaatbestemming van overschotten welke ontstaan uit het verschil tussen de toegerekende baten en werkelijk gemaakte lasten. In geval van een tekort wordt dit resultaat ten laste van de algemene reserve gebracht.

Indien een beperkte bestedingsmogelijkheid door de organisatie is aangebracht, dan is het aldus afgezonderde deel van het eigen vermogen aangeduid als bestemmingsreserve. De beperkte bestedingsmogelijkheid van de bestemmingsreserve is door het bestuur bepaald en betreft geen verplichting. Het bestuur kan deze verplichting zelf opheffen.

Indien een beperkte bestedingsmogelijkheid door een derde is aangebracht, dan is het aldus afgezonderde deel van het eigen vermogen aangeduid als bestemmingsfonds.

Voorzieningen
De voorzieningen worden opgenomen voor de nominale waarde, met uitzondering van de voorziening voor jubilea. Deze wordt opgenomen voor de contante waarde.

De voorzieningen worden gevormd voor verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is, waarvan de hoogte redelijkerwijs geschat kan worden en voor zover deze verplichtingen en risico's niet op de activa in minderen zijn gebracht. De voorzieningen worden opgenomen voor de nominale waarde, met uitzondering van de voorziening jubilea. Deze wordt opgenomen voor de contante waarde.

De voorzieningen zijn verdeeld naar langlopend en kortlopend. Kortlopend heeft betrekking op het deel van de voorziening met een looptijd van maximaal één jaar. Het langlopend deel op het deel met een looptijd langer dan één jaar.

Voorziening jubilea
Op grond van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving is een voorziening voor toekomstige jubileumuitkeringen gevormd. Voor de berekening is uitgegaan van de datum van indiensttreding van de medewerker in het onderwijs. Vanaf deze datum bouwt de medewerker aanspraken op voor een te ontvangen jubileum-gratificatie bij 25-jarig en 40-jarig dienstverband. Er is rekening gehouden met een variabele blijfkans en een rekenrente van 1 %.

Voorziening levensfasebewust personeelsbeleid (LFBPB)
De voorziening heeft betrekking op het basisbudget en het aanvullend budget.

Het basisbudget is voor personeelsleden, die maximaal 50 klokuren verlof (per fte) hebben gespaard en dit in de toekomst willen gaan opnemen. Deze uren zijn gewaardeerd tegen de loonkosten per uur. Dit is verhoogd met de werkgeverslasten.

Het aanvullend budget betreft aanvullend verlof voor de oudere werknemers (vanaf 57 jaar). De hoogte van de voorziening is gebaseerd op het aantal uur vermenigvuldigd met de loonkosten per uur. Alleen de bijdrage van de werkgever is in deze voorziening berekend. Er is gerekend met een opnamekans van 80% en een rekenrente van 1% (conform model VO-Raad).

Langlopende en kortlopende schulden en overige verplichtingen.
Langlopende en kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rekenmethode.

De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde van de schuld. De overlopende passiva betreffen vooruit ontvangen bedragen die aan opvolgende perioden worden toegerekend en nog te betalen bedragen, voor zover ze niet onder de kortlopende schulden zijn te plaatsen.

Kasstroomoverzicht
In samenhang met de balans en de staat van baten en lasten moet het kasstroomoverzicht bijdragen aan het inzicht in de financiering en liquiditeit. Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. Bij de indirecte methode wordt het resultaat (saldo van baten en lasten) als basis genomen. Dit overzicht geeft weer waaraan de in de verslagperiode beschikbaar gekomen gelden
zijn besteed. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen. Transacties waarbij geen instroom of uitstroom van kasmiddelen plaatsvindt, waaronder financial leasing, zijn niet in het kasstroomoverzicht opgenomen.

RESULTAATBEPALING

Algemeen
De baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn verwezenlijkt. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen, indien zij voor het vaststellen van de jaarrekening bekend zijn geworden. De instelling heeft in haar statuten geen bepalingen opgenomen omtrent de verdeling van de winst. Er is dus geen statutaire regeling winstbestemming.

(Rijks)bijdragen
Onder de rijksbijdragen worden de vergoedingen voor de exploitatie, verstrekt door het Ministerie van OCW, opgenomen. Tevens worden hier verantwoord de door het samenwerkingsverband ontvangen doorbetalingen van rijksbijdragen. Rijksbijdragen worden als baten verantwoord in de staat van baten en lasten in het jaar waarop de toekenning betrekking heeft. De Rijksbijdragen betreffen de (bruto) door OCW toegekende vergoedingen. Doorbetalingen aan de onderwijsinstellingen zijn verantwoord onder de Doorbetalingen aan schoolbesturen.
De Rijksbijdragen betreffen de (bruto) door OCW toegekende vergoedingen. Doorbetalingen aan de onderwijsinstellingen zijn verantwoord onder de Doorbetalingen aan schoolbesturen.

Overige overheidsbijdragen en subsidies
Onder de overige overheidsbijdragen worden de vergoedingen opgenomen, verstrekt door gemeente, provincie of andere overheidsinstellingen. De overige overheidsbijdragen worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Exploitatiesubsidies worden als bate verantwoord in de staat van baten en lasten in het jaar waarin de gesubsidieerde kosten zijn gemaakt of opbrengsten zijn gederfd, of wanneer een gesubsidieerd exploitatietekort zich heeft voorgedaan. De baten worden verantwoord als het waarschijnlijk is dat deze worden ontvangen en de instelling de condities voor ontvangst kan aantonen.

Overige baten
Onder de overige baten worden de vergoedingen opgenomen die niet verstrekt zijn door het Ministerie van OCW, gemeenten, provincies of andere overheidsinstellingen. De overige baten worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Personeelsbeloningen
Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de cao uitbetaald. De beloningen van het personeel worden als last in de staat van baten en lasten verantwoord in de periode waarin de arbeidsprestatie wordt verricht en, voor
zover nog niet uitbetaald, als verplichting op de balans opgenomen. Als de reeds betaalde bedragen de verschuldigde beloningen overtreffen, wordt het meerdere opgenomen als een overlopend actief voor zover er sprake zal zijn van terugbetaling door het personeel of van verrekening met toekomstige betalingen door het bevoegd gezag.

Pensioenen
De instelling heeft een toegezegd pensioenregeling bij Stichting Bedrijfspensioenfonds ABP. Op deze pensioenregeling zijn de bepalingen van de Nederlandse Pensioenwet van toepassing en worden op verplichte en contractuele basis premies betaald door de instelling. ABP hanteert het middelloon als pensioengevende salarisgrondslag. ABP probeert ieder jaar de pensioenen te verhogen met de gemiddelde stijging van de lonen in de sectoren overheid en onderwijs. Wanneer de dekkingsgraad lager is dan 105% vindt er geen indexatie plaats. De premies worden verantwoord als personeelskosten zodra deze verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa indien dit tot een terugstorting leidt of tot een vermindering van toekomstige betalingen. Nog niet betaalde premies worden als verplichting op de balans opgenomen.

De dekkingsgraad van het ABP ultimo 2018 is 97%
Per ultimo 2017 was deze 104,4%

Afschrijvingen
Materiële Vaste Activa worden vanaf het moment van ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief.

Huisvestingslasten
Onder de huisvestingslasten worden de uitgaven voor huisvesting opgenomen. De lasten worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Overige lasten
De overige lasten hebben betrekking op uitgaven die voortvloeien uit aangegane afspraken dan wel noodzakelijk zijn voor het geven van onderwijs en worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.
Tevens worden hier de doorbetalingen aan de onderwijsinstellingen verantwoord. Deze zijn te onderscheiden in de verplichte afdrachten, generieke afdrachten op basis van het ondersteuningsplan en specifieke afdrachten (arrangementen).

Financiële baten en lasten
Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de betreffende activa en passiva.

Financiële instrumenten

De in deze toelichting opgenomen gegevens verschaffen informatie die behulpzaam is bij het schatten van de omvang van risico's die verbonden zijn aan zowel de in de balans opgenomen als de niet in de balans opgenomen financiële instrumenten. De primaire financiële instrumenten van het bestuur, anders dan derivaten, dienen ter financiering van de operationele activiteiten van het bestuur of vloeien direct uit deze activiteiten voort. Het beleid van het bestuur is om niet te handelen in financiële instrumenten voor speculatieve doeleinden. De belangrijkste risico's uit hoofde van de financiële instrumenten van het bestuur zijn het kredietrisico, het liquiditeitsrisico, het kasstroomrisico en renterisico.

Marktrisico
De instelling is werkzaam in Nederland. Het valutarisico is daarmee nihil.
De instelling loopt geen prijsrisico's.
De instelling loopt renterisico over de rentedragende vorderingen en rentedragende schulden.

Kredietrisico
De instelling heeft geen significante concentraties van kredietrisico.

Liquiditeitsrisico
Het bestuur heeft een treasurystatuut opgesteld waarin zij haar beleid omtrent liquiditeit heeft uiteengezet. Door tussentijdse monitoring en eventuele bijsturing worden liquiditeitsrisico's beheerst.

Liquide middelen, vorderingen en kortlopende schulden
Gezien de korte looptijd van deze instrumenten benadert de boekwaarde de reële waarde.

B2 BALANS PER 31 december 2018
(na verwerking resultaatbestemming)

		31 december 2018		31 december 2017	
		€	€	€	€
ACTIVA					
Vaste activa					
Materiële vaste activa	1				
Meubilair		7.989		8.061	
ICT		9.747		7.644	
OLP en apparatuur		3.262		3.823	
			20.998		19.528
Vlottende activa					
Vorderingen	2				
Debiteuren		57.538		30.185	
Overlopende activa		3.867		3.596	
Overige vorderingen		8.539		28.618	
			69.944		62.399
Liquide middelen	3		1.202.363		916.583
			1.293.305		998.509

B2 BALANS PER 31 december 2018
(na verwerking resultaatbestemming)

		31 december 2018		31 december 2017	
		€	€	€	€
PASSIVA					
Eigen vermogen	4				
Algemene reserve		1.054.243		758.950	
			1.054.243		758.950
Voorzieningen	5				
Personeelsvoorzieningen		78.797		14.418	
			78.797		14.418
Kortlopende schulden	6				
Crediteuren		29.158		113.225	
Belasting en premie sociale verzekeringen		49.117		51.231	
Schulden terzake van pensioenen		15.819		13.173	
Overige kortlopende schulden		27.458		12.955	
Overlopende passiva		38.713		34.558	
			160.265		225.142
			1.293.305		998.509

B3 STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2018

	Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
	€	€	€
Baten			
(Rijks)bijdragen	10.085.794	9.821.643	9.580.797
Overige overheidsbijdragen en subsidies	25.000	25.500	25.000
Overige baten	322.100	213.180	244.761
	10.432.894	10.060.323	9.850.558
Lasten			
Personele lasten	1.495.905	1.498.540	1.410.350
Afschrijvingen	4.703	9.508	3.829
Huisvestingslasten	48.046	54.063	48.698
Overige instellingslasten	191.929	246.458	209.743
Doorbetaling aan schoolbesturen	8.396.799	8.359.995	8.085.551
	10.137.382	10.168.564	9.758.170
Saldo baten en lasten	295.513	-108.241	92.388
Financiële baten en lasten			
Financiële baten	10	0	35
Financiële lasten	230	170	206
Financiële baten en lasten	-220	-170	-171
Resultaat	295.293	-108.411	92.217

B4 KASSTROOMOVERZICHT 2018

Het onderstaande kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. Hierbij wordt het saldo baten en lasten als uitgangspunt genomen, waarop vervolgens correcties worden aangebracht voor verschillen tussen opbrengsten en ontvangsten en de kosten en uitgaven.

	2018		2017	
	€	€	€	€
Kasstroom uit operationele activiteiten				
Saldo baten en lasten		295.513		92.388
Aanpassingen voor:				
- Afschrijvingen	4.703		3.829	
- Mutaties voorzieningen	64.379		-14.135	
		69.083		-10.307
Veranderingen in vlottende middelen				
- Vorderingen	-7.545		75.923	
- Kortlopende schulden	-64.877		77.296	
		-72.422		153.219
Kasstroom uit bedrijfsoperaties		292.174		235.300
- Ontvangen interest	10		35	
- Betaalde interest	-230		-206	
		-220		-171
Kasstroom uit operationele activiteiten		291.954		235.129
Kasstroom uit investeringsactiviteiten				
Investeringen in materiële vaste activa	-6.174		-4.869	
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		-6.174		-4.869
Mutatie liquide middelen		285.780		230.260
Beginstand liquide middelen	916.583		686.323	
Mutatie liquide middelen	285.780		230.260	
Eindstand liquide middelen		1.202.363		916.583

B5 TOELICHTING BEHORENDE TOT DE BALANS
(na verwerking resultaatbestemming)

ACTIVA

VASTE ACTIVA

	31-12-2018	31-12-2017
	€	€
1 Materiële vaste activa		
Meubilair	7.989	8.061
ICT	9.747	7.644
OLP en apparatuur	3.262	3.823
	20.998	19.528

	Meubilair	ICT	OLP en appara-tuur	Totaal
	€	€	€	€
Boekwaarde 31 december 2017				
Aanschaffingswaarde	12.172	10.264	5.050	27.485
Cumulatieve afschrijvingen	-4.111	-2.620	-1.227	-7.958
Boekwaarde 31 december 2017	8.061	7.644	3.823	19.528
Mutaties				
Investeringen	1.664	4.509	0	6.174
Afschrijvingen	-1.736	-2.406	-561	-4.703
Mutaties boekwaarde	-72	2.103	-561	1.470
Boekwaarde 31 december 2018				
Aanschaffingswaarde	13.836	14.773	5.050	33.659
Cumulatieve afschrijvingen	-5.847	-5.026	-1.788	-12.661
Boekwaarde 31 december 2018	7.989	9.747	3.262	20.998

Afschrijvingspercentages

	van	t/m
Meubilair	10,00 %	25,00 %
ICT	5,00 %	20,00 %
OLP en apparatuur	11,11 %	12,50 %

	31-12-2018	31-12-2017
	€	€
2 Vorderingen		
Debiteuren	57.538	30.185
Overige vorderingen	8.539	28.618
Overlopende activa	3.867	3.596
	69.944	62.399
Overige vorderingen		
Overige vorderingen	8.539	28.618
	8.539	28.618
Overlopende activa		
Overige overlopende activa	3.867	3.596
	3.867	3.596

	31-12-2018	31-12-2017
	€	€
3 Liquide middelen		
Banktegoeden	1.202.363	916.583
	1.202.363	916.583
Banktegoeden		
Betaalrekening bestuur	1.202.363	916.583
	1.202.363	916.583

PASSIVA

4 Eigen vermogen

VERLOOPOVERZICHT RESERVES EN VOORZIENINGEN

	Saldo 1-1-2018	Resultaat	Overige mutaties	Saldo 31-12-2018
Algemene reserve	758.950	295.293	0	1.054.243
Eigen vermogen	758.950	295.293	0	1.054.243

5 Voorzieningen

	Saldo 1-1-2018	Dotaties	Onttrek-kingen	Vrijval	Saldo 31-12-2018
Personeel:					
LFBPB	10.531	2.957	0	0	13.488
ERD/langdurig zieken	0	59.130	0	0	59.130
Jubilea	3.887	2.292	0	0	6.179
	14.418	64.379	0	0	78.797
Voorzieningen	14.418	64.379	0	0	78.797

	saldo 31-12-2018 €	kortlopend	middellang	langlopend €
Voorziening LFBPB	13.488	-	7.752	5.736
Voorziening Wachtgelders	59.130	-	59.130	-
Voorziening Jubilea	6.179	1.203	-	4.976
	78.797	1.203	66.882	10.712

Jubilea
Op basis van werkelijkheid

LFBPB middel 57,5%
LFBPB lang 42,5%

	31-12-2018	31-12-2017
	€	€
6 Kortlopende schulden		
Crediteuren	29.158	113.225
Belasting en premie sociale verzekeringen	49.117	51.231
Schulden terzake van pensioenen	15.819	13.173
Overige kortlopende schulden	27.458	12.955
Overlopende passiva	38.713	34.558
	160.265	225.142
Belasting en premie sociale verzekeringen		
Loonheffing	49.117	38.473
Premies sociale verzekeringen	0	12.758
	49.117	51.231
Overige kortlopende schulden		
Overige kortlopende schulden	27.458	12.955
	27.458	12.955
Overlopende passiva		
Nog te betalen vakantiegeld	37.905	33.624
Nog te betalen bindingstoelage	808	934
	38.713	34.558

Model G Specificatie posten OCW

G1 Verantwoording van subsidies zonder verrekeningsclausule
(Regeling ROS art. 13, lid 2 sub a)

Omschrijving	Toewijzing		Bedrag toewijzing	Ontvangen t/m verslagjaar	de prestatie is ultimo verslagjaar conform de subsidiebeschikking	
					geheel uitgevoerd en afgerond	nog niet geheel afgerond
	Kenmerk	datum	EUR	EUR	*(aankruisen wat van toepassing is)*	
					☐	☐
					☐	☐
	totaal		0	0		

G2 Verantwoording van subsidies met verrekeningsclausule
(Regeling ROS art. 13 lid 2 sub b)

G2.A Aflopend per ultimo verslagjaar

Omschrijving	Toewijzing		Bedrag toewijzing	Ontvangen t/m verslagjaar	Totale lasten	Te verrekenen ultimo verslagjaar
	Kenmerk	datum	EUR	EUR	EUR	EU
	totaal		0	0	0	

G2.B Doorlopend tot in een volgend verslagjaar

Omschrijving	Toewijzing	Bedrag toewijzing	Saldo 01-01-2018	Ontvangen in verslagjaar	Lasten in verslagjaar	Totale laste 31-12-2018
totaal		0	0	0	0	

B6 TOELICHTING BEHORENDE TOT DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2018

Baten

	Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
	€	€	€
(Rijks)bijdragen			
Rijksbijdragen OCW lichte ondersteuning	897.318	5.623.199	5.641.244
Rijksbijdragen OCW zware ondersteuning	5.481.359	5.203.161	5.201.152
Vergoeding zware ondersteuning materieel	273.705	278.318	272.406
Verevening zware ondersteuning	-1.342.367	-1.283.035	-1.534.004
Lichte ondersteuning LWOO personeel	3.633.941	0	0
Lichte ondersteuning PRO personeel	1.141.837	0	0
	10.085.794	9.821.643	9.580.797
Overige overheidsbijdragen en subsidies			
Gemeente: huisvesting	25.000	25.500	25.000
	25.000	25.500	25.000
Overige baten			
Bijdrage scholen PasVOrm	69.648	61.200	64.250
Inkomsten VSV via DaVinci	125.213	81.600	92.842
Inkomsten detachering	83.373	52.020	60.185
Bijdrage scholen trainingen	20.950	10.200	22.818
Overige baten	9.376	8.160	4.666
Bijdrage scholen ZOW traject	13.542	0	0
	322.100	213.180	244.761

Lasten

Personele lasten			
Lonen en salarissen	876.224	1.054.683	820.179
Sociale lasten	117.052	0	104.493
Pensioenlasten	129.566	0	113.593
Overige personele lasten	373.063	443.857	377.297
Uitkeringen (-/-)	0	0	-5.213
	1.495.905	1.498.540	1.410.350
Lonen en salarissen			
Salariskosten directie	240.555	567.000	239.866
Salariskosten OP	172.180	0	141.516
Salariskosten OOP	652.732	443.933	582.110
Salariskosten ouderschapsverlof	835	0	1.208
Salariskosten seniorenregeling	27.226	0	12.613
Salariskosten detachering	29.251	43.750	60.715
Correctie sociale lasten	-117.052	0	-104.493
Correctie pensioenen	-129.566	0	-113.593
Werkkosten PSA	64	0	238
	876.224	1.054.683	820.179
Sociale lasten			
Sociale lasten	117.052	0	104.493
	117.052	0	104.493

	Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
	€	€	€
Pensioenlasten			
Pensioenlasten	129.566	0	113.593
	129.566	0	113.593
Overige personele lasten			
Scholing	30.176	44.000	16.549
Inhuur tbv onderzoeken	5.479	4.083	6.357
Inhuur orthopedagoog	0	0	63.235
Inhuur deskundigen	20.403	30.625	30.022
Verplichte inhuur AB	0	0	2.125
Ambulante begeleiding (Yulius)	0	0	119.228
Ambulante begeleiding AB3	128.461	97.242	50.688
Ambulante begeleiding AB4	0	0	21.320
Kosten Arbo	2.459	4.000	4.105
Vrijval voorziening wachtgelders	0	0	-17.575
Dotatie voorziening LFBPB	2.957	0	8.128
Mutatie voorziening LFBPB	-3.077	0	-6.115
Dotatie voorziening wachtgelders	59.130	0	0
Dotatie voorziening jubilea	2.292	0	0
Vrijval voorziening jubilea	0	0	-1.141
Werkkostenregeling FA	3.447	1.167	2.129
Overige personeelskosten	423	68.750	0
Kosten gedetacheerd personeel	61.386	72.740	0
Personele kosten contractbasis	57.222	96.250	71.631
Afdracht uitkeringen	2.306	25.000	6.612
	373.063	443.857	377.297
Uitkeringen (-/-)			
Uitkeringen (-/-)	0	0	-5.213
	0	0	-5.213

Personeelsbezetting

	2018	2017
	Aantal FTE's	Aantal FTE's
DIR	1,57	1,50
OP	2,26	1,97
OOP	10,97	10,19
	14,80	13,66

WNT-verantwoording 2018

De WNT is van toepassing op Stichting SWV Pasvorm Gorinchem.
Het voor de stichting toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2018 € 189.000 .

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen, gewezen topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling

Bezoldiging topfunctionarissen

Bedragen x € 1	**K. Kleine**	**P. Franke**	**E.A.G. v Leeuwen-Klink**
Functiegegevens	Directeur	Directie	Directie
Aanvang en einde functievervulling in 2018	01-01 / 31-10	01-01 / 31-12	15-10 / 31-12
Omvang dienstverband (in fte)	0,5		0,7
Gewezen topfunctionaris	Nee		Nee
Dienstbetrekking	Ja		Ja
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoeding	€ 39.206	€ -	€ 11.744
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 6.075	€ -	€ 2.072
Subtotaal	*€ 45.281*	€ -	*€ 13.816*
Individueel bezoldigingsmaximum	**€ 78.750**	€ -	**€ 27.563**
-/- onverschuldigd betaald bedrag			
Totaal bezoldiging	**€ 45.281**	**€ 0**	**€ 13.816**
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2017			
Aanvang en einde functievervulling in 2017	01-01 / 31-12	01-01 / 31-12	
Omvang dienstverband 2017 (fte)	0,5	1,0	
Beloning plus belastbare onkostenvergoeding	€ 43.697	€ 77.317	
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 7.051	€ 12.658	
Subtotaal	€ 50.748	€ 89.975	
Individueel toepasselijk bezoldigings maximum	€ 90.500	€ 181.000	
Totaal bezoldiging 2017	**€ 50.748**	**€ 89.975**	**€ 0**

1d. Topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen met een bezoldiging van € 1.700 of minder

Naam Topfunctionaris	Functie
G. van der Beek	Voorzitter Toezichthoudend bestuursdeel
B.J. Kollmer	Lid Toezichthoudend bestuursdeel
A. Smits (tot 01-08-2018)	Lid Toezichthoudend bestuursdeel
C.H. van Breugel (vanaf 01-08-2018)	Lid Toezichthoudend bestuursdeel
Y. Ouwens	Lid Toezichthoudend bestuursdeel
H.M.J. Mackloet	Lid Toezichthoudend bestuursdeel
M. Baan (tot 01-08-2018)	Lid Toezichthoudend bestuursdeel
J. Westerlaken (vanaf 01-08-2018)	Lid Toezichthoudend bestuursdeel
P. de Heide	Lid Toezichthoudend bestuursdeel
J.P. Bijlstra (tot 01-10-2018)	Lid Toezichthoudend bestuursdeel
E. de Weers (vanaf 01-10-2018)	Lid Toezichthoudend bestuursdeel

3. Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2018 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

	Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
	€	€	€
Afschrijvingen			
OLP en apparatuur	561	3.625	561
Meubilair	1.736	3.333	1.451
ICT, computers en digibord	2.406	2.550	1.817
	4.703	9.508	3.829
Huisvestingslasten			
Huur gymzaal/Herman de Ruyterstraat	27.137	26.500	26.546
Energie en water	9.306	9.175	8.676
Schoonmaakkosten	9.548	14.592	11.092
Heffingen	498	496	723
Bewaking en beveiliging	790	883	772
Overige huisvestingslasten	767	2.417	889
	48.046	54.063	48.698
Overige instellingslasten			
Administratie- en beheerslasten			
Administratie en beheer	9.633	10.000	13.576
Accountantskosten	5.082	6.500	6.413
Uitvoering Visie	13.397	17.500	2.179
Telefoonkosten	3.968	3.500	2.647
Overige administratie- en beheer	5.361	18.750	18.828
	37.440	56.250	43.643
Overige			
Representatiekosten	1.167	175	1.180
Contributies	0	0	879
Arrangementen	0	0	8.554
Vroegtijdig schoolverlaters	78.738	80.000	80.193
Verzekeringen	2.736	4.000	2.736
Kantinekosten	1.738	1.867	2.480
Individuele trajecten	0	0	6.800
Diversen	42.007	61.292	14.840
	126.385	147.333	117.661
Leermiddelen			
Leermiddelen en testen	4.556	6.692	6.610
ICT	19.050	32.183	36.207
Kopieerkosten	4.496	4.000	5.622
	28.103	42.875	48.439
Totaal Overige instellingslasten	191.929	246.458	209.743

	Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
	€	€	€
Doorbetaling aan schoolbesturen			
Verpl. afdr. uit te voeren door OCW	7.681.908	7.495.525	7.464.782
Doorbetalingen op basis van 1 februari	76.932	120.735	57.068
Overige doorbetalingen aan schoolbesturen	637.959	743.735	563.701
	8.396.799	8.359.995	8.085.551
Verpl. afdr. uit te voeren door OCW			
(V)SO	2.879.002	2.777.492	2.725.048
LWOO	3.563.882	3.485.879	3.527.346
PRO	1.239.024	1.232.155	1.212.388
	7.681.908	7.495.525	7.464.782
Doorbetalingen op basis van 1 februari			
(V)SO	76.932	120.735	57.068
	76.932	120.735	57.068
Overige doorbetalingen aan schoolbesturen			
010 Progr. 10: Willem de Zwijger	4.990	4.990	0
230 Progr. 2: (Groeps)arrangementen	362.352	385.075	563.701
240 Progr. 2A: Arrangementen (individueel)	93.947	153.221	0
250 Progr. 2B: Arrangementen (groeps)	126.347	54.615	0
260 Progr. 2C: Arrangementen (maatwerk)	3.282	41.667	0
290 Progr. 3B: ZOW	11.000	0	0
291 Progr. 3C: Dokwerk 1	27.708	0	0
292 Progr. 3D: Dokwerk 2	8.333	0	0
293 Progr. 3E: Pro - vso	0	41.667	0
294 Progr. 3F: Vmbo - vso	0	62.500	0
	637.959	743.735	563.701
Financiële baten en lasten			
Financiële baten			
Rentebaten	10	0	35
	10	0	35
Financiële lasten			
Overige financiële lasten	230	170	206
	230	170	206
Totaal financiële baten en lasten	-220	-170	-171

Specificatie honorarium	Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
Onderzoek jaarrekening	5.082	6.500	6.413
Andere controleopdrachten	0	0	0
Fiscale adviezen	0	0	0
Andere niet-controle-diensten	0	0	0
Totaal accountantslasten	5.082	6.500	6.413

B7 Overzicht verbonden partijen

Model E: Verbonden partijen

Naam	Juridische Vorm 2018	Statutaire zetel	Code activiteiten	Eigen Vermogen 31-12-2018 EUR	Resultaat jaar 2018 EUR	Art.2:403 BW Ja/Nee	Deelname %	Consolidatie Ja/Nee
41100 Stichting Wellant		Houten	4	n.b.	n.b.	Nee		Nee
41386 Stichting Openbaar Verenigd Onderwijs in Gorinchem en regio		Gorinchem	4	n.b.	n.b.	Nee		Nee
41396 LOGOS Stichting voor Protestants Christelijk Onderwijs		Leerdam	4	n.b.	n.b.	Nee		Nee
41417 Stichting Speciaal Onderwijs Drechtsteden		Sliedrecht	4	n.b.	n.b.	Nee		Nee
41738 Stichting Openbaar Voortgezet Onderwijs 'Willem de Zwijger College'		Papendrecht	4	n.b.	n.b.	Nee		Nee
59282 Stichting Christelijk Voortgezet Onderwijs voor de regio Albasserwaard-Vijfheerenlanden		Gorinchem	4	n.b.	n.b.	Nee		Nee
85256 Stichting Yulius Onderwijs		Dordrecht	4	n.b.	n.b.	Nee		Nee
91092 Vereniging voor Protestants Christelijk Voortgezet Onderwijs Sleeuwijk		Sleeuwijk	4	n.b.	n.b.	Nee		Nee

Code activiteiten: 1. contractonderwijs, 2. contractonderzoek, 3. onroerende zaken, 4. overige

B10 Niet uit de balans blijkende activa en verplichtingen

Contractuele verplichtingen

Kyocera
Er is een verplichtingen aangegaan met Kyocera voor een all-in serviceovereenkomst. De overeenkomst is aangegaan voor 36 maanden en de prijs bedraagt € 1.500,- per jaar. Deze overeenkomst is geëindigd op 17 maart 2020.

Grenke Finance N.V.
Er is per 1 juli 2017 een leasecontract aangegaan met Grenke Finance N.V. voor een multifunctionele copier. Het contract is aangegaan voor 36 maanden met een bedrag van € 242,58 per maand.

Huurovereenkomsten

Gemeente Gorinchem
Dit betreft een huurovereenkomst voor het pand Herman de Ruyterstraat 30 te Gorinchem met de gemeente Gorinchem. De huurverplichting bedraagt in totaal € 25.000,- per jaar.
De huurovereenkomst wordt aangegaan voor een periode van ongeveer drie en een half jaar, ingaande op 13 maart 2014 tot 1 augustus 2017.

B11 GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

Na afloop van het boekjaar hebben zich geen gebeurtenissen voorgedaan, die belangrijk zijn voor de interpretatie van de cijfers.

B12 Statutaire Regeling Omtrent Bestemming Resultaat

Het bestuur verdeelt het resultaat over 2018 ad € 295.293 als volgt over de reserves.

	2018 €
Resultaat algemene reserve	295.293
Resultaat Eigen vermogen	**295.293**

Formulier goedkeuring/vaststelling

Opgesteld door het bestuur te Gorinchem op …….. 2019

…… ……

…… ……

…… ……

…… ……

Vastgesteld op …….. 2019 door het toezichthoudend orgaan

…… ……..

…… ……..

…… ……..

…… ……..

C1 CONTROLEVERKLARING

Controleverklaring invoegen blad 1

Controleverklaring invoegen blad 2